

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Moda ve Tekstil Tasarımı Ana Sanat Dalı

**GÜNÜMÜZ MODA TASARIMCISININ
BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERE BAKIŞI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Züheyla ASLAN

145170112

Danışman: **Dr. Öğr. Üyesi Saim Engin AKDOĞAN**

İstanbul, 2019

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Moda ve Tekstil Tasarımı Ana Sanat Dalı

**GÜNÜMÜZ MODA TASARIMCISININ
BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERE BAKIŞI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan: **Züheyla ASLAN**

İstanbul, 2019

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

21/02/2019

Enstitümüz Moda ve Tekstil Tasarımı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden 145170112 numaralı **Züheyla ASLAN** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği tezini, Yönetim Kurulumuzun **01.02.2019** tarih ve **2019/01** sayılı toplantısında seçilen **16.10.2018** tarihinde Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda savunmuş ve kendisine düzeltme verilmiştir. Aday, "**Günümüz Moda Tasarımcısının Bedensel Engelli Bireylere Bakışı Üzerine Bir Araştırma**" adlı düzeltilmiş tezini Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin **39. maddesi gereğince (50)** dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul veya Red** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DR.ÖĞR.ÜYESİ S. ENGİN AKDOĞAN

ÜYE
PROF.DR. AHMET ONER GEZGİN

ÜYE
PROF.DR. HAMİDİ ÜNAL

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘Günümüz moda tasarımcısının bedensel engelli bireylere bakışı üzerine bir araştırma’ başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir, bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Züheyla ASLAN

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerde erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin... Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerde erişime açılabilir.

.../.../ 2019

Züheyla Aslan

ÖZET

GÜNÜMÜZ MODA TASARIMCISININ BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERE BAKIŞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA Züheyla ASLAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Saim Engin AKDOĞAN

Yüksek Lisans Tezi, Moda ve Tekstil Tasarımı Ana Sanat Dalı

Şubat, 2019 – 70 sayfa

Estetik duygusu ve güzel görünme isteği küçük yaşlardan itibaren her insanda gelişmeye başlar. Güzel görünmek uğruna insanlar tehlikeli diyetler, bedenlerine estetik ameliyatlar yaptırmaktadırlar. Giysilerini, güzel yerlerini ortaya çıkaracak şekilde seçmektedirler. Bu tanımlamanın dışında kalan engelli bireyler giysi tasarımlarında bir önceliğe sahip olmaları gerekirken; tam tersine, moda ve tekstil sektörünü elinde tutanlar tarafından ihmal edilmişlerdir. Bedensel engelli bireyler, engellilik durumları düşünülmeden, üretilen giysilerin içinden tercih yapmak zorunda bırakılmaktadırlar. Araştırma sürecinde bu durumun nedenlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Modanın insanlar üzerindeki etkisi günümüzde herkes tarafından kabul edilmektedir. Bedensel engelli bireylerin giysilerinin modası, toplumlardaki engellilik kavramı ile ilgili olumsuz düşünceleri değiştirebilir. Giyim ile ilgili ihtiyaçlarımızı belirlemede etkili olan moda, hazır giyimde de ön koşuldur. Moda trendleri dikkate alınmadan üretilen hazır giyimler tüketiciler tarafından tercih edilmemektedir.

Bedensel engelli bireylerin giysileri yakın zamana kadar moda tasarımcıların dikkatini çekmemiştir. Bu eksikliğin giderilmesi için bir an önce çalışmalara başlanması gerekir. Moda ve tekstil sektöründeki engelli giysileri ile ilgili çalışmalar, sadece bazı firmaların görme engelliler için hazırladığı etiketi okuma aparatları ve giysinin rengini tanıma teknolojileri ile sınırlıdır. Bedensel engelli bireylerin giyimlerinde hazır giyim tekstil sektörü oluşmadığı halde, bedensel engelli bireyler günlük giyimlerini hazır giyimden sağlamaktadır. Düğün ve benzeri özel günlerin

haricindeki kıyafetlerinde özel dikimi tercih etmemektedirler. Bedensel engelli bireyler moda ile ilgili duydukları halde ihtiyaçları neden karşılanmamaktadır. Bütün bu sorunlara araştırma sürecinde cevaplar aranmıştır.

Bu çalışmada bedensel engelli bireylerin giysilerinin moda tasarım sektöründe neden yer almadığı araştırılarak günümüz moda tasarımcılarının bedensel engelli bireylerin giysi tasarımlarına bakışı ortaya konulmuştur. Moda tasarımcılarının bedensel engelli bireylerin giysi tasarımlarında kalıcı çözüm üretebilmeleri için yapılabilecekler araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Engelli giysi tasarımı, Engelsiz moda, Moda tasarımcı, Bedensel engelli giysileri.

ABSTRACT

A SEARCHING ABOUT THE PERSPECTIVE ON PHYSICALLY HANDICAPPED PEOPLE OF CONTEMPORARY FASHION DESIGNER

Züheyla Aslan

Consultant: Assistant Professor Saim Engin Akdoğan

Master's Thesis, Fashion and Textile Design Art Major

February, 2019 – 70 pages

The sense of aesthetics and the desire to look beautiful from an early age begins to develop in every person. For the sake of good looks people are making dangerous diets and change their body with plastic surgery. They choose their clothes to reveal their beautiful body. Persons with disabilities are not included under this concept and should have a priority in their clothes designs; however, they have been neglected by fashion and textile industry. Individuals with physical disabilities are forced to choose from the garments produced without considering their disability. This issue is raised by the current research.

The effect of fashion on people is accepted by everyone today. Clothes of the handicapped can change the negative social outlook regarding the concept of disability. Fashion is a prerequisite for ready-to-wear clothes. Ready-made garments produced without considering fashion trends are not preferred by consumers.

Physically handicapped clothes have not attracted the attention of fashion designers until recently. In order to overcome these deficiencies, it is necessary to start working as soon as possible. The services related to handicapped clothing on the market are limited to the label reading devices that some companies prepare for the blind and the technology for recognizing the color of the clothes. In the absence of a market, disabled individuals have their daily outfits from ready-to-wear clothes. They do not prefer special embroidery in clothes other than in special occasions such as weddings. The reasons for making the physically disabled people interested in fashion are not met. All these problems are examined in this research.

This study investigates why disabled handicrafts have not taken part in the fashion design sector until today, and present fashion designers' view on the design of disabled handicapped clothes has been put forward. The study also explores how

fashion designers can make a permanent solution to the design of disabled handicapped clothes.

Key Words: Disability, Cloth Designing For Handicapped People, Fashion Without Disability, Fashion Designer, Clothes For Physically Handicapped People

ÖNSÖZ

Dünya nüfusu verilerine göre, artan engelli sayısına oranla, engelli insanların yaşam kalitesindeki teknolojinin düşük bir hızda ilerlemesi dikkat çekmektedir. Engelli bireyler, normal insanların şekillendirdikleri dünyada kendilerini kayıp hissetmektedirler.

Bu çalışmada, bedensel engelli bireylerin giysilerinin moda dünyasında yer almasını sağlamak amacıyla moda tasarımcıları üzerinde bir farkındalık oluşturulması hedeflenmiştir. Böylelikle bedensel engelli bireylerin giysilerinin moda tasarımında ve tekstil sektöründe yer alması için yapılabilecek kalıcı değişikliklerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Çalışma sırasında bana destek veren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Saim Engin AKDOĞAN'a, fakülte dekanımız Prof. Dr. Ahmet Öner GEZGİN'e, jüri üyesi Prof. Dr. Hamdi ÜNAL'a, değerli bilgilerini paylaşarak bana yol gösteren moda tasarımcılara, görüşmelerimde her türlü bilgilenmemi sağlayan özel eğitim merkezlerine teşekkür ederim.

İstanbul 2019

Züheyra ASLAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırma Metodolojisi.....	1
1.4. Ünitelerin Planı.....	2
1.4. Araştırma Kısıtları.....	2

2. BÖLÜM

ENGELLİLİK DURUMU

2.1. Estetik Duygusu ve Bedensel Yetersizlik.....	3
2.2. Sinir Sistemi.....	4
2.3. Engellilik.....	4
2.3.1. Geçici Engellilik.....	4
2.3.2. Sürekli Engellilik.....	4
2.3.2.1. Sürekli Hastalığı Olanlar.....	4
2.3.2.2. Zihinsel Engelliler.....	4
2.3.2.3. Duyusal Engelliler.....	5
2.3.2.4. Bedensel Engelliler.....	5
2.4. Bedensel Engele Yol Açan Nedenler.....	5
2.4.1. Engelin Özelliğine Göre.....	5
2.4.2. Engel Türüne Göre	5

2.4.2.1. Merkezi Sinir Sistemi İle İlgili Yetersizlikler.....	6
2.4.2.1.1. Cerebral Palsy (Beyin Felci) CP.....	6
2.4.2.1.2. Spina Bfida (Açık Omurga, Bel Çatlağı Felci).....	7
2.4.2.1.3. Çocuk Felci.....	8
2.4.2.1.4. Multipl Skleroz (MS)	8
2.4.2.1.5. Omurilik Yaralanmaları	9
2.4.2.1.6. Travmatik Beyin Zedelenmesi.....	9
2.4.2.2. Kas İskelet Sistemi İle İlgili (Ortopedik) Yetersizlikler.....	9
2.4.2.2.1. Kas Hastalığı.....	9
2.4.2.2.2. Doğuştan Uzun Eksikliği.....	10
2.4.2.2.3. Kalça Çıkıklığı.....	10
2.4.2.2.4. Gevrek Kemikliler.....	10
2.5. Bedensel Engelli Psikolojisi.....	11
2.5.1. Engellilerde Ruh Sağlığı.....	12
2.5.2. Bedensel Engellilerde Psikolojik Sorunlar.....	13
2.6. Bedensel Engelli Nüfusu.....	15
2.7. Bedensel Engellilerde Eğitim.....	16
2.8. Engellilerde Spor Faaliyetleri.....	17
2.8.1. Spor Faaliyetlerinin Engelliler İçin Önemi.....	18
2.8.2. Rehabilitasyon	21
2.9. Bedensel Engellilerin Kullandığı Gereçler.....	23

3. BÖLÜM

HERKES İÇİN MODA

3.1. Moda.....	26
3.1.1. Moda Tasarımı.....	27
3.1.2. Haute Couture Giyim.....	28
3.1.3. Hazır Giyim.....	28
3.1.4. Moda Tasarımcısı.....	29
3.1.5. Sosyolojik Açıdan Moda.....	29
3.1.6. Moda Psikolojisi.....	30
3.1.7. Vücut Tipleri.....	30
3.1.7.1. Kadın Vücut Tipleri.....	31

3.1.7.2. Erkek Vücut Tipleri.....	31
3.1.7.3. Çocuk Vücut Tipleri.....	32
3.1.8. Giysi Üretiminde Kullanılan Ölçüler.....	32
3.1.9. Standart Ölçü Tablosu.....	33
3.1.10. Teknik Çizim Silüeti.....	33

4. BÖLÜM

BEDENSEL ENGELLİ GİYSİ TASARIMI

4.1. Bedensel Engelli Görüşleri.....	35
4.2. Bedensel Engelli Giysilerinin Tasarım Aşamasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	37
4.3. Engel Türüne Göre Bedensel Engelli Giysileri.....	38
4.3.1. Bedensel Engelli Giysi Tasarımının Moda Dünyasındaki Yeri.....	41
4.3.2. Bedensel Engelli Giysi Tasarım Araştırmaları.....	42
4.3.3. Bedensel Engelliler İçin Giysi Tasarım Önerileri.....	44
4.3.3.1. Eksik Uzuylular.....	44
4.3.3.2. Tekerlekli Sandalyeye Bağımlılar.....	45
4.3.3.3. Koltuk Değneği Kullananlar.....	46
4.3.3.4. Boy Kısıtlılığı Olan Bireyler.....	47
4.3.4. Tasarımcılar Açısından Bedensel Engelli Giysi Tasarımları.....	48

5. BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Özet.....	56
KAYNAKÇA.....	60
ÖZGEÇMİŞ.....	70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Sinir sistemi.....	3
Şekil 2.2. Engel tipine göre bireylerde görülen yetersizlikler.....	6
Şekil 2.3. Spastik tipler.....	7
Şekil 2.4. Spina Bfida'lı (Açık Omurga, Bel Çatlağı Felci) doğum.....	8
Şekil 2.5. MS hastalarında deforme olan miyelin tabakası.....	8
Şekil 2.6. ALS hastası.....	9
Şekil 2.7. Doğuştan uzuv eksikliği.....	10
Şekil 2.8. Gevrek kemik yapısı.....	11
Şekil 2. 9: Yürüyen engelli platform asansörü. Ev tipi engelli tuvaleti.....	15
Şekil 2.10. Fiziksel sakatlık yüzdeleri.....	16
Şekil 2.11. Tekerlekli sandalye basketbolu.....	17
Şekil 2.12. Paralimpik atletizm.....	18
Şekil 2.13. Ampute futbol.....	19
Şekil 2.14. Masa tenisi.....	19
Şekil 2.15. Paralimpik atıcılık.....	20
Şekil 2.16. Paralimpik halter.....	20
Şekil 2.17. Paralimpik yüzme.....	21
Şekil 2.18. Müzik.....	21
Şekil 2.19. Tiyatro.....	22
Şekil 2.20. Resim.....	22
Şekil 2.21. Eskrim.....	22
Şekil 2.22. Parmak protezi.....	23
Şekil 2.23. Kol ve ayak protezi.....	23
Şekil 2.24. El, ayak, kalça ve kol ortezleri.....	24
Şekil 2.25. Ayağa kaldıran tekerlekli sandalye	24
Şekil 2.26. Tuvalet tipi ve akülü tekerlekli sandalye	25
Şekil 2.27. Koltuk değneği, üç ayaklı baston, yürüteç.....	25
Şekil 3.1. Simetrik ve asimetrik tasarım	27
Şekil 3.2. Haute couture tasarımlar	28
Şekil 3.3. Hazır giyim mağazası	29
Şekil 3.4. Kadın vücut tipleri	31

Şekil 3.5. Erkek vücut tipleri.....	31
Şekil 3.6. Kız çocuk vücut tipleri.....	32
Şekil 3.7. 1/8 Baş ölçüsüne göre hazırlanmış teknik çizim silüeti	34
Şekil 4.1. Tekerlekli sandalye kullananların giysileri	39
Şekil 4.2. Eksik uzva göre giysiler	39
Şekil 4.3. Koltuk değneği kullananların giysileri.....	40
Şekil 4.4. Boy kısalığı olan bireyler.....	40
Şekil 4.5. Bedensel engelli vitrin mankeni tasarımları.....	44
Şekil 4.6. Önü ve kolları fermuarlı, yanlardan cırt bantlı mont.....	45
Şekil 4.7. Deri ceket tasarımı.....	46
Şekil 4.8. Koltuk değneği kullanıcısı.....	47
Şekil 4.9. Etiketsiz ve dikişsiz polar sweathirt.....	47
Şekil 4.10. Dünyanın en kısa boylu modeli.....	48
Şekil 4.11. Bedensel engelli defileleri 1	49
Şekil 4.12. Bedensel engelli defileleri 2.....	50
Şekil 4.13. Arkası açılabilen bluz tasarımı	51
Şekil 4.14. Diz yerinden ve arkadan açılan etek	51
Şekil 4.15. Yandan açılabilen ve önü düğmeli pantolon.....	52
Şekil 4.16. Omuzdan açılabilen bluz ve tişört tasarımı	52
Şekil 4.17. Kolu çıtçıtli eşofman. Cırt bantlı paça	53
Şekil 4.18. Üst Eşofman ve Kemerli Ceket	53
Şekil 4.19. Anvelop etek	54
Şekil 4.20. İç giyim	54
Şekil 4.21. Asimetrik ceket	55

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1. Araştırma soru ve cevapları I.....	35
Tablo 4.2. Araştırma soru ve cevapları II.....	35
Tablo 4.3. Araştırma soru ve cevapları III.....	36
Tablo 4.4. Araştırma soru ve cevapları IV.....	36
Tablo 4.5. Araştırma soru ve cevapları V.....	36

KISALTMALAR LİSTESİ

ALS: Amyotrofik Lateral Skleroz.

CP: Cerebral Palsy. (Beyin felci).

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi.

MS: Multipl Skleroz. (Çoklu sertleşme).

SB: Spina Bfida. (Açık omurga, bel çatlağı).

S,M,L: Small, Medium, Large. (Küçük, orta, büyük beden etiketi).

TDK: Türk Dil Kurumu.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti

Günümüz moda tasarımcısının bedensel engelli bireylere bakışı incelenerek, oluşturulacak farkındalık ile bedensel engelli giysilerinin, moda dünyasında yer almamasının nedenleri araştırılacaktır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı bedensel engelli bireylerin giysilerinin, hazır giyim sektöründe yer alması için moda tasarımcısı üzerinde farkındalık oluşturmak ve bununla ilgili neler yapılabileceğini ortaya koymaktır.

1.2. Araştırma Metodolojisi

Uygulamada kullanılan yöntemler yüz yüze görüşme ve literatür taramasıdır. Engellilik ve bedensel engelli olma sebepleri ile ilgili literatür araştırması yapıldı. Elde edilen veriler incelenerek araştırma için önemli olanlar seçildi.

Özel eğitim uzmanları ile görüşme yapıldı. Engellilik psikolojisi ile ilgili bilgiler araştırmaya yansıtıldı.

Moda tasarımcıları ve tekstil sektörü firma yetkilileri ile görüşmeler yapıldı. Moda tasarımında bedensel engelli giysilerinin yer almamasının nedenleri araştırıldı.

Bedensel engelli bireyler ve ebeveynleri ile görüşmeler yapıldı. Engelli giyiminde olması gereken detaylar hakkında bilgiler toplandı. Veriler araştırma sonucuna dâhil edildi.

Yapılan bütün görüşmelerde gönüllü katılımcılara alanlarına uygun sorular yöneltildi ve görüşler analiz edildi.

Bedensel/Fiziksel engelli giysileri ile ilgili literatür araştırması yapıldı. Engellilik, engelli giysileri ve bedensel engelli giysileri, tasarım, moda tasarım, hazır giyim konuları araştırıldı. Moda tasarımcılarının engelli giysi tasarımına bakışı değerlendirildi.

1.3. Ünitelerin Planı

Birinci bölümde problem cümlesi tespit edildi. Çalışmanın amacı ve araştırma yöntemi belirlendi. Ünitelerin planlaması yapıldı.

İkinci bölümde engelli bireyler hakkında genel bilgiler, engelli hakları, bedensel engelle yol açan ve sıklıkla karşılaşılan nedenler, bedensel engelli bireylerin ihtiyaçları ve nasıl karşılandığı incelendi.

Üçüncü bölümde moda ve moda tasarım ile ilgili temel kavramlar araştırıldı. Tasarım aşamaları incelendi. Hazır giyim ile ilgili temel kavramlar araştırıldı.

Dördüncü bölümde bedensel engelli giysileri ile ilgili kavramlar araştırıldı. Bedensel engelli giysilerinde seri üretime uygun olan ve olmayan etkenler araştırıldı.

Beşinci ve sonuç bölümünde moda tasarımcıları ve hazır giyim firması yetkilileri ile yapılan görüşmelerin yanı sıra, bedensel engelli bireyler, ebeveynleri ve özel eğitim uzmanları ile yapılan görüşmeler incelendi. Engelli birey ile moda tasarımcısı arasındaki iletişimin güçlendirilmesi gereği ve önemi vurgulanarak araştırma sonuca bağlandı.

1.4. Araştırma Kısıtları

Tez çalışmasının araştırma aşamasında ulusal ve uluslararası düzeyde moda tasarımcılarının görüşlerine ve düşüncelerine başvurulmuştur. İstanbul sınırları içinde üretimde bulunan bedensel engelli giysi tasarımı üzerine proje çalışmaları yapan moda tasarımcıları ile görüşmeler yapılmıştır. Uluslararası düzeydeki moda tasarımcıların görüş ve düşüncelerine internet üzerinden ulaşılarak, elde edilen veriler analiz edilmiştir.

2. BÖLÜM

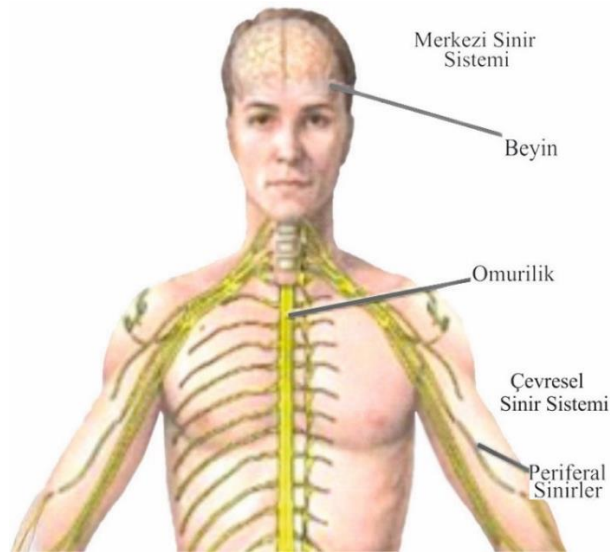
ENGELLİLİK DURUMU

2.1. Estetik Duygusu ve Bedensel Yetersizlik

“Toplumlarda bedensel görünüme önem verilir. Kişiler sadece sağlıklı ve güçlü olmakla yetinmezler. Vücut özellikleri bakımından da çekici ve güzel olmak isterler. Vücutlarını daha göz kamaştırıcı yapmak için çeşitli beslenme rejimleri uygularlar. Hatta bazen sağlıklarını bile tehlikeye atarlar. (Özsoy, Özyürek, Eripek,2002: 106).” Estetik cerrahinin geldiği noktaya bakılacak olursa, insanların her geçen gün dış görünüşlerine daha da önem verdiklerini görmek mümkündür.

“Bedensel yetersizliği olan kişilerin; yetersizliğin getirdiği sınırlılıkların üstesinden gelebilmeleri ve engeli olmayanlar tarafından kabul edilebilmeleri için mücadele etmeleri gerekir. (Özsoy, Özyürek, Eripek,2002: 106).” Bedensel engelliler kendilerini geliştirip mutlu yaşamayı başardıkları halde, normal insanlar tarafından sürekli ötekileştirilmekten kendilerini koruyamamaktadırlar.

“Bedensel yetersizlik denildiğinde kas – iskelet sistemi işlevlerini yeterli düzeyde yerine getiremediği akla gelir. Sinir sistemi, kasların işleyişini düzenleyen ve kontrol eden sistemdir. Bedensel yetersizlikleri daha iyi kavramak için sinir sisteminden yeterli düzeyde söz edilmelidir. (Özsoy, Özyürek, Eripek,2002: 106).”

Kaynak: <https://www.doktortakvimi.com/blog/otonom-sinir-sistemi>

Şekil 2.1. Sinir Sistemi.

2.2. Sinir Sistemi

Sinir sistemi merkezi ve çevresel sinir sistemi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Sinir sistemi ile çevreden gelen uyarılara tepkide bulunuruz. Kaslarımızı sinir sisteminden aldığımız uyarılar ile hareket ettiririz.

Merkezi sinir sistemi, beyin ve omurilikten ibarettir. Bedenin bütün düzenini kontrol eder. Çevresel Sinir Sistemi, merkezi sinir sisteminden başlayarak vücudun her yanına ulaşan sinirlerdir.

2.3. Engellilik

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 13 maddeden oluşan 3447 numaralı bildirisi engelliği, "Normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, ortopedik veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamaması" olarak tanımlamıştır. (UN, 1975: 88-89). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/210887>

Engelli grupları genel olarak aşağıda verilen başlıklar altında incelenmektedir.

2.3.1. Geçici Engellilik

Beden engelinin bir süre sonra iyileşmesi durumudur. Örneğin, bir kaza sonucu bacağında kırıklar olan birinin tedavi sürecinde üç yıl koltuk değneği kullanması sonucu iyileşerek desteksiz yürüyebilmesi.

2.3.2. Sürekli Engellilik

2.3.2.1. Sürekli Hastalığı Olanlar

Doğuştan veya daha sonradan, savaş vb. çeşitli travmalar ile bedende oluşan kalıcı hasarlar nedeniyle, kişinin vücudunu sağlıklı kullanamamasıdır.

2.3.2.2. Zihinsel Engelliler

Zihinsel olarak normal değerlere oranla düşük olma durumudur.

2.3.2.3. Duyusal Engelliler

Görme işitme duyu organlarının işlevinin kısmen veya tamamen yetersiz olmasıdır.

2.3.2.4. Bedensel Engelliler

Doğuştan veya sonradan travmalarla bedende oluşan kalıcı hasarlar nedeniyle, kişinin vücudunu sağlıklı bir şekilde kullanamamasıdır. Sürekli hastalığı yoktur. Kişi bu engelini kabul edip yaşamak durumundadır. Yürüyeabilen, tekerlekli sandalye kullanan ve koltuk değneği kullanan şeklinde gruplandırılabilir.

2.4. Bedensel Engele Yol Açan Nedenler

2.4.1. Engel Özelliğine Göre

Hafif engelliler, destekleyici bir araca ihtiyacı olmaz. İhtiyaçlarını bağımsız olarak yapabilir. Orta düzeyde engelliler, bireysel ihtiyaçlarını karşılamak için araç kullanırlar. Ağır derecede engellilerin rapor oranı % 50 ve üzerindedir. Temel ihtiyaçlarını kendi başına yerine getiremez. İhtiyaçlarını karşılamak için yardımcı araçları başkasından destek olarak kullanır. İhtiyaçlarını başkasının yardımına gerek duymadan yapanlar, engel oranı ne olursa olsun “ağır engelli” olarak kabul edilmez.

2.4.2. Engel Türüne Göre

Aşağıdaki tabloda bedensel yetersizliği olan engelli gruplarında işitme ve görme engelliler dışarıda tutulmuşlardır. Fakat bedensel engellilerde de bazen görme ve işitme yetersizliği görülebilir. O nedenle %100 bir ayrışma söz konusu değildir. Tabloda vücutta engelin olduğu yere göre sınıflandırma yapılmıştır.

Araştırma konusunun kapsamında olmadığı için sağlıkla ilgili yetersizliklere değinilmeyecektir.

Merkezi sinir sistemi ile ilgili yetersizliklerin içinde; Cerebral Palsy, Spina Bfida, Çocuk Felci, Multiple Sklerosis, Omurilik Zedelenmesi, Travmatik Beyin Yaralanmaları yer almaktadır.

Kas iskelet sistemi ile ilgili yetersizliklerde ise; kas hastalığı, kol bacak eksikliği, kalça çıkıklığı, eklem iltihabı, eklem romatizması, gevrek kemikliler yer almaktadır.

Kaynak: Bedensel ve Süreğen Hastalıklar, (MEGEP, 2013: 9).

Şekil 2.2. Engel tipine göre bireylerde görülen yetersizlikler.

2.4.2.1. Merkezi Sinir Sistemi İle İlgili Yetersizlikler

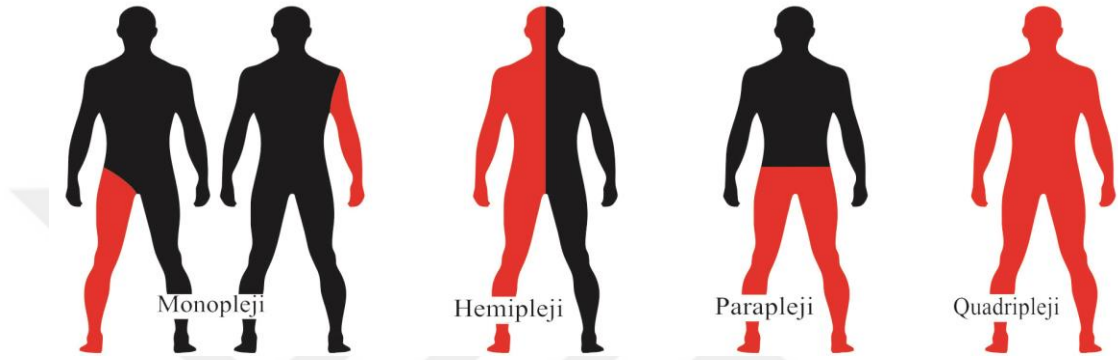
2.4.2.1.1. Cerebral Palsy (Beyin Felci) CP

CP, gebeliğin başladığı andan, bebeğin doğumu, doğum sonrasında ve 2 yaşın onuna kadar olan sürede oluşan algı ve hareket bozukluğudur. CP’de ilerleme veya gerileme olmaz. Hep aynı kalır.

“CP hastalık değil, bir engel türüdür. Hareketlerinde engel bulunan bireylerin hepsi beyin felçli değildir. Beyin özüne bağlı olmayan felçli kişilerde de fonksiyon kaybı görülür. (Kulaksızoğlu, 2015: 138).”

CP'nin en çok görülen türü spastik tiplerdir. Spastisite, kasların istem dışı sertleşmesi sonucu bireyin beden hareketlerini kontrol edememesi ve bazı hareketleri hiç yapamamasıdır.

“Spastisitede etkilenen sadece bir kol veya tek bacak ise monoplegi olarak isimlendirilir. Bedenin sadece bir tarafı etkilenmişse hemipleji, sadece bacaklar etkilenmişse paraplegi, tüm vücut etkilenmişse quadripleji olarak tanımlanır. (Kulaksızoğlu, 2015: 140).”

Şekil 2.3. Spastik tipler. (Kırmızı yerler etkilenen bölgeleri ifade etmektedir).

Diğer CP türleri atetoid, ataktik ve mix tiplerdir.

Mix (karışık) Tipler, farklı CP tiplerinin bir arada görülmesi durumudur. Mix tipler de kendi aralarında hafif, orta ve ağır CP engelli olarak isimlendirilir.

Hafif Engelli CP; yürüyebilir, konuşabilirler. Fiziksel hareketlerinde çok az gerilik vardır. Orta Engelli CP; konuşması anlaşılmaz. Ellerini kontrol etmekte güçlük çeker. Titreyerek yürürler. İleri Engelli CP; ileri engel vakaları el, kol ve bacaklarını kontrol edemezler. Konuşamazlar.

2.4.2.1.2. Spina Bfida (Açık Omurga, Bel Çatlağı Felci)

SB Gebeliğin ilk ayında omuriliğinin etrafını saran omurganın kapanmaması ile oluşan gelişim hatasıdır. Bacaklarda farklı şiddette felç görülür. Hamilelik döneminde omurga hasar görür. Doğumdan sonra da omurganın kemikli kısmı tam kapanmadığı için omurilikteki sinirler dış etkilere açık olur.

“Bel çatlağı inmesi olan çocukların ilk yıllarındaki ölüm oranları oldukça yüksektir. Bel çatlağı inmesi olan çocuklarda ayaklar işlevlerini yitirseler de, bu

çocuklar koltuk değnekleri ve korseleriyle dolaşabilirler. Ellerini ve kollarını kullanabilirler. (Özsoy, Özyürek, Eripek, 2002: 113).”

SB’lı çocuklar üst bedenlerini daha iyi kullanır. Giyinme, soyunma gibi hareketleri bağımsız olarak yapabilirler.

Kaynak: Bedensel Ve Süreğen Hastalıklar, (MEGEP, 2013, s.15).

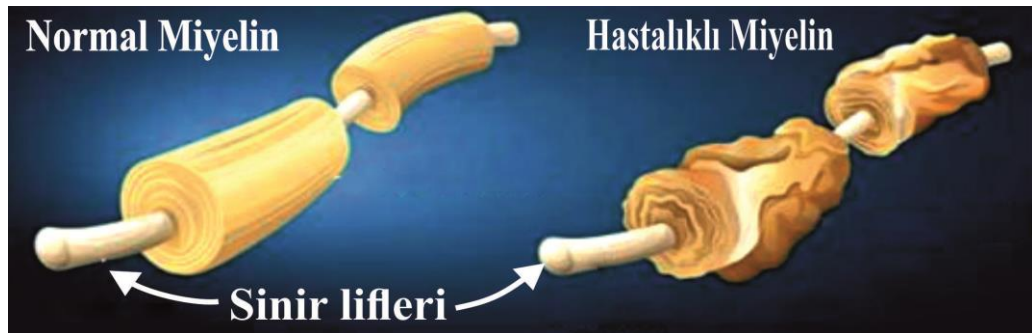
Şekil 2.4. Spina Bifida’lı (Bel Çatlağı Felci) doğum.

2.4.2.1.3. Çocuk Felci

Çocuk felci virüsünün neden olduğu bir enfeksiyon hastalığıdır. Aşı ile vaka sayısı azaltılabilmektedir.

2.4.2.1.4. Multipl Skleroz (MS)

Hareket aksaklığı, kaslarda güçsüzlük, kısmi felç, dengesizlik, konuşma ve görme bozukluğu gibi çeşitli belirtilerle ortaya çıkar. Fizyoterapi ile vücudun güçlü ve sağlıklı bölümleri korunabilmektedir.

Kaynak: <http://www.sonbisey.com/erken-tani-icin-ms-multipl-skleroz-hastaliginin-belirtilerini-ogrenin/>

Şekil 2.5. MS hastalarında deforme olan miyelin tabakası.

2.4.2.1.5. Omurilik Yaralanmaları

Trafik kazası gibi ağır travmatik durumlarda omurilik zedelenmesi ile sonuçlanan vakalardır. Trafikte emniyet kemeri kullanımı ve ağır sporlarda koruyucu kask takılması ile önlem alınır.

2.4.2.1.6. Travmatik Beyin Zedelenmesi

Savaşlar, iş ve trafik kazaları, yüksekten düşme, vb. dış etkenler sonucu beyinde oluşan yaralanmalardır. Düşmek, kazalar, silah ile yaralanma, fiziksel şiddet vb. her türlü dış etki bu grupta yer alır. Zihin geriliği, konuşma kaybı, hareket becerilerinde kayıplar, algı sorunu, yürüyememe gibi aksamalar görülür.

2.4.2.2. Kas İskelet Sistemi İle İlgili (Ortopedik) Yetersizlikler

“Çeşitli hastalıklar, kazalar, travmalar, tümörler veya doğumsal anomaliler nedeniyle kas, kemik ve eklemlerden oluşan iskelet sisteminin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen yetersizliklerdir. (Uysal, Diken, 2015: 253).”

2.4.2.2.1. Kas Hastalığı

Ortopedik yetersizlikler arasında yer alan kas hastalığı, kalıtsaldır. Çocukluk çağından başlayarak kişinin bütün hayatını etkiler. Kesin bir tedavisi yoktur. Fizyoterapi ile hastanın bağımsızlığı desteklenmesi hedeflenir.

Bir kas hastalığı türü olan ALS (Amyotrofik Lateral Skleroz)’in ileri evrelerinde felç gelişir. Çocukluk ve gençlik yıllarında belirtiler görülmeye başlar.

Kaynak: <http://labmedya.com/stephen-hawkingin-doktora-tezi-yayinlandi>
<https://www.newscientist.com/article/2053929-a-brief-history-of-stephen-hawking-a-legacy-of-paradox/>

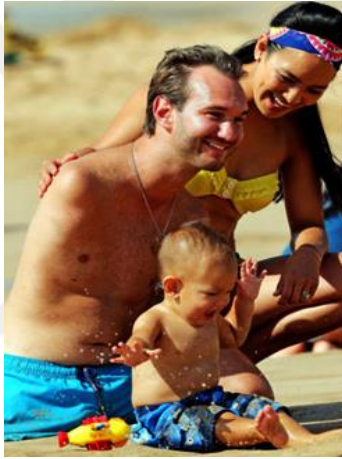
Şekil 2.6. ALS hastası.

2.4.2.2.2. Doğuştan Uzun Eksikliği

El ayak kol gibi vücudun bir veya bir kaç organının doğuştan eksik olmasıdır. Gebeliğin ilk üç ayında riskli ilaç kullanımı veya kalıtsal nedenlerden olmaktadır. Doğuştan ampute şeklinde de tanımlanır.

Ampütasyon, iyileşmesi olanaksız görülen bir organı kesip atmak anlamına gelir. Ampütasyon ameliyatı olan kişiler, vücudun kalan kısmında deformasyon olmaması için ergonomik protezlerle desteklenmelidir. Protezlerin uzmanlar tarafından doğru malzemeler ile ayarlanmasına dikkat edilmelidir.

Bir veya birden fazla uzvunu sonradan kaybedenler, doğuştan eksik uzuvlu doğanlara göre durumlarını kabullenmekte daha çok zorluk yaşamaktadırlar.

Kaynak: <https://fotogaleri.haberler.com/dogustan-kolsuz-ve-bacaksiz-olarak-dogan-adam/>

Şekil 2.7. Doğuştan uzun eksikliği.

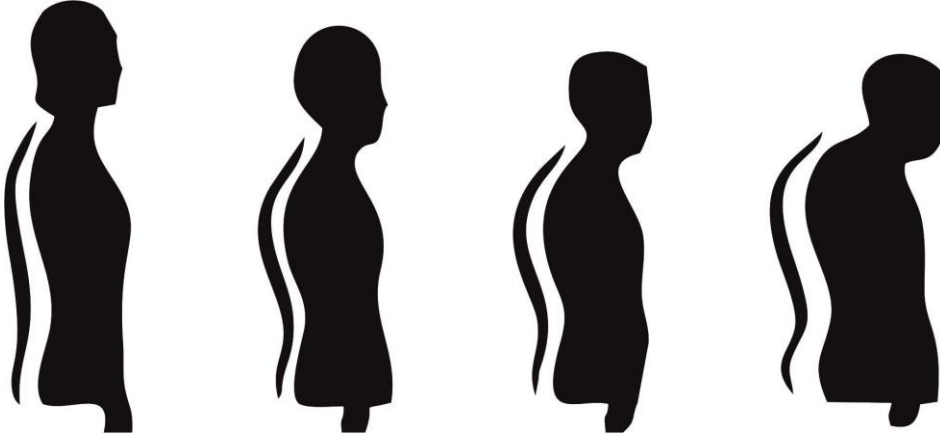
2.4.2.2.3. Kalça Çıkıklığı

Yetersiz gelişim yüzünden kalça eklemine doğum esnasında, sırasında veya doğum sonrasında kısmen ya da tamamen çıkık olmasıdır. “Kemik ve eklem bozukluklarına yol açabilen bir durumdur. Erken tanınması sonucunda düzeltilmesi kolay olmaktadır. Tanı geciktikçe düzeltilmesi güçleşmektedir. (Özsoy, Özyürek, Eripek, 2002: 114).”

2.4.2.2.4. Gevrek Kemikliler

Kemiklerde sertleşme olmadığı için vücut darbe aldığı anda kemikler kolaylıkla kırılabilir. Bu durum kırılan kemiklerin tedavisinde olumsuz bir etkiye neden

olmaktadır. Darbelerden korunmak için tekerlekli sandalye vb. yardımcı gereçler kullanılmalıdır.

Şekil 2.8. Gevrek kemik yapısı.

2.5. Bedensel Engelli Psikolojisi

Bireylerin ruhsal dengesinin normal değerlerde olması, sadece bedensel engelliler için değil, her birey için olması gereken bir durumdur. Bedensel engelli bireylerin psikolojisinde görülen sorunlar ve tedavi önerileri sadece bedensel engellileri değil, bir engeli bulunmayan yakın çevresini ve ailesini de kapsar. Bireyin kendini yetersiz hissetmesi sadece kendinden kaynaklı olmayabilmektedir. O nedenle bedenindeki bir eksiklikten dolayı veya bedenini işlevsel olarak tam kullanamamaktan dolayı alınacak olan psikolojik destek, bedensel engelli bireyin sürekli etkileşimde bulunduğu yakın çevresindeki bireyleri de içine alacak şekilde yapılmalıdır.

Bedensel engelli bireyler duygularında ve davranışlarında yaşadıkları sorunları engellilikten kaynaklı her bireyde olduğu gibi genelde içselleştirirler. Mutlaka uzman desteği almalıdırlar. Depresyon sıklıkla yaşanır. Daha ileri durumlarda şizofreni görülebilir. Davranış sorunlarının derinleşmesinde çevresel faktörler baskındır.

Bedensel engelli bireylerin ebeveynleri, çocukları ile ergenlik çağına kadar sorunsuz bir iletişim halinde oldukları halde ergenlikte ve sonrasında çocukları ile iletişimde yetersiz kaldıklarını belirtmektedirler. Bu konuda, aynı zamanda giyim öğretmeni olan bir bedensel engelli annesinin ifadeleri de bu düşüncüyü doğrulamaktadır.

“Benim çocuğum yüzde doksan bedensel engelli. Şu anda yirmi yaşında ve ben oğlumun gelişme çağının her aşamasını birebir yaşadım. Başarısını kanıtlamış profesyonel bir fizyoterapistten yıllarca destek aldık. Yine de çocuğumun bazı konularda mutsuzluk yaşamasına engel olamadım. Ergenlik çağında pek çok sorununu giderme aşamasında kendisinin umursanmadığı duygusunu geliştirdiğini, verdiği tepkilerden anlıyordum. Bu ihmal edilmişlik duygusu aile içinden çok dünya bazındaydı. Çünkü bizim onun için ne kadar çaba harcadığımızı ve ona ne kadar destek verdiğimizi görüyordu. (GÜNEY, H. Bedensel engelli annesi.)”

Çeşitli nedenlerden dolayı çocuklarına yeterli desteği veremeyen ailelerdeki bedensel engelli bireyler, psikolojik sorunlarını atlatamamaktadırlar. Kendi hayatlarına son vermeyi bir çare olarak görmekte-dirler. Depresyon dönemini atlattıktan sonra başarıdan başarıya koşan, doğuştan bedensel engelli ünlü yazar ve aktivist, Nick VUJICIC, çocukluğunda intihar denemeleri yaptığını söylemektedir. (Şekil 2.7). Psikolojik sorunlarından ve olumsuz düşünmekten kendini arındırdıktan sonraki dönemlere ait bir söyleşisinde, bedensel olarak mükemmel olmanın çok da gerekli bir şey olmadığını ifade etmiştir. 1982 doğumlu, Sırp asıllı olan Nick VUJICIC evli ve dört çocuk babasıdır. <https://www.youtube.com/watch?v=wfl4V2DlqK8>

Türkiye İstatistik Kurumunun 2002 yılına ait verilerinden elde edilen bilgilere göre, Türkiye nüfusunun % 12,29’u engelli bireylerden oluşmaktadır. Engellilerin ailelerini de hesaba katarsak bu sayı daha da artar. Engelinden dolayı insanın kısıtlanmış bir hayatı yaşamak zorunda kalması tek başına hafif düzeyde bir sorundur. Birey için; çevresindekilerin ona acıma, utanma gibi ön yargı ile bakması engelinden daha yıkıcıdır. Engelliler, engellerini kabul edecek şekilde yaşamayı öğrenmekte fakat engeli olmayanların olumsuz tutumlarından kendilerini koruyamamaktadırlar.

2.5.1.Engellilerde Ruh Sağlığı

“Bebeğin engelli olması, sağlıklı çocuğun herhangi bir nedenle engelli hâle gelmiş olması, anne - babanın engelli olması ailede farklı duyguların yaşanmasına yol açar. İlk başta kabullenememe, hayal kırıklığı, suçluluk duygusu, çaresizlik gibi duygular yaşanır. (Engelli Psikolojisi, MEGEP, 2013: 3).” Aile ile çocuk arasında karşılıklı öfke, suçluluk, reddetme gibi duygular yaşanabilir. Çözüm yolları oluşturulmadığında engellilerde çeşitli ruhsal sorunlar ortaya çıkabilir.

Ruhsal sağlık tanımı; “Bireylerin kendilerini ve yeteneklerini gerçekleştirdikleri, normal streslerle başa çıkabildikleri, faydalı olacak şekilde çalışabildikleri ve toplumlarıyla verimli bir birliktelik içinde oldukları durumdur. (Dünya Sağlık Örgütü, 1996). Ruh sağlığı yerinde olan birey kendisiyle ve çevresiyle denge ve uyum içerisindedir. (Engelli Psikolojisi, MEGEP, 2013: 4).” Bu tanımlar bütün bireyleri kapsamaktadır.

2.5.2. Bedensel Engellilerde Psikolojik Sorunlar

Bireysel psikolojinin kurucusu Alfred Adler yaptığı psikolojik araştırmalarda “organ eksikliğine bağlı olarak ortaya çıkan eksiklik duygusu” kavramını ilk defa kullanmıştır. Adler’e göre insanın uzuvlarında bir eksiklik olursa, bu organ eksikliğine bağlı olarak eksiklik duygusu yaşanır. Engelli bireylerin yaşamı normal bireylerden çok farklı değildir. Normal bir insanın hayattan beklentisi ne ise engelli bir bireyin hayattan beklentisi aynıdır. Buradaki tek farklılık engelli bireyin bir engelinin olmasıdır.

Engelli bireylerin üretken olmaları, toplumla bütünleşmeleri ve kendilerini ifade edebilmelerinde ruh sağlıklarının korunması önemlidir. Ruh sağlığı yerinde olan bireyler, organ eksikliğine bağlı olarak yaşadıkları eksiklik duygusundan fazla etkilenmezler. Engelli bireylerin ruh sağlığının korunması için koruyucu sağlık hizmetleri engelli bireylere ulaştırılmalıdır. Koruyucu sağlık hizmetleri, bireyin engel türüne bakılmaksızın bütün engelli bireyleri kapsar.

“Bedensel yetersizliği olanların uyum problemlerinin olduğu bir gerçektir. Ancak bu uyum problemleri bedensel yetersizlikten kaynaklanmaktan çok, bedensel yetersizliği olanların toplum tarafından nasıl algılandığı, toplumun onlara yönelik tutum ve davranışlarından kaynaklanmaktadır. (Özsoy, Özyürek, Eripek, 2002: 116).”

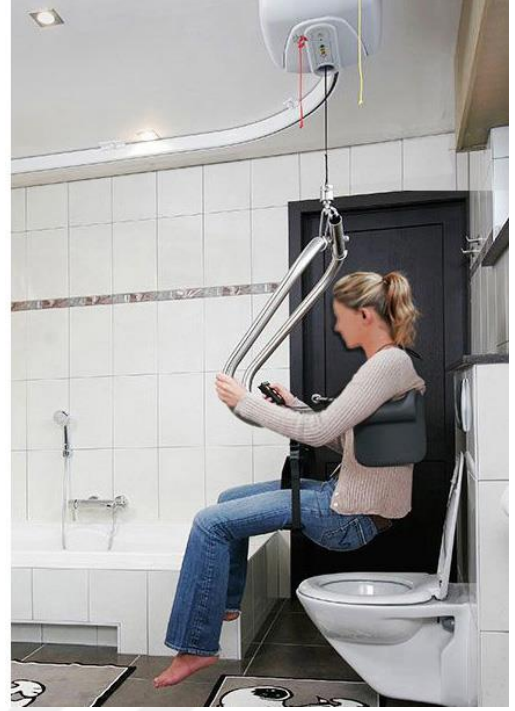
Aileler çocuğu aşırı koruyarak, kendilerine bağımlı hale getirmemelidir. Çocuğa özerk kişilik tanınmalıdır. Ailenin düzensizliği, parçalanması, yıkılması, eğitim olanaklarından faydalanamama, bir gruba ait olamama veya bir gruba bağlanıp kendini yitirme gibi durumlar her bireyde olduğu gibi bedensel engelli bireylerde de psikolojik ve sosyal sorunlara neden olabilmektedir.

“Ailelerin çocuklarını toplum ile barıştırmaları gerekiyor. Engelinden dolayı eve kapatılmak gibi bir durum söz konusudur. Bence esas sıkıntı burada başlıyor.

Çocuk sonradan bedensel engelli veya doğuştan engelli olabilir. İlk önce onları sosyal hayatın içine çekecek bilinçli anne babaların olması gerekiyor. Sosyalleşme, çok küçük yaştan itibaren, özellikle doğuştan engelli çocuklar için büyük bir gerekliliktir. Küçükken, çocuk kendindeki farklı görünüşün henüz bilincinde olmadığı için mutludur. Büyüyüp ergenlik çağına gelince bazı şeylerin daha da farkına varacaktır. Özel hayatı, sevgilisi, birçok şeyi o zaman fark edecektir. O zaman mutsuzluk yaşamaya başlayacak. Ama neden yaşasın? İşte bu noktada ailenin anne babanın ve yakın çevrenin yaklaşımı çok önemli. Ülkemizde engelli bir insan gördüğümüzde insanlar dalga da geçebiliyorlar. Dolayısıyla bu travmatik durumları yaşamlarında atlatabilmeleri için giyim kuşamlarına dikkat edilmelidir. Sosyal hayat ile barışmış bütünleşmiş insanlar bir süre sonra modayı da üzerinde taşımak isterler. (ALBAYRAK, E.)”

Sosyal ortamlardaki erişim engellerinden dolayı bedensel engelliler zamanlarının çoğunu evlerinde geçirmektedirler. Erişim engeli, en çok bedensel engelli bireyleri etkilemektedir. Bedensel engelli aileleri sosyal ortamları bireysel olarak düzeltme olanakları sınırlıdır. Fakat ev ortamlarında, bedensel engelli çocukları için istedikleri değişiklikleri yapabilirler. Evlerde konforun yükseltilmesi bedensel engelli bireylerin ve ailelerinin yaşadığı psikolojik sorunları, pek çok açıdan azaltacaktır. Evlerde son teknoloji ile desteklenmiş ürünler kullanılmalıdır. Donanımlar başkasına en az ihtiyaç duyacak şekilde düzenlenmelidir. Bir evde engelli biri varsa engeli olmayanlar hayatlarını ona göre düzenlemelidirler. Gelen misafirlerin dahi özenle seçilmesi engelli bireyin psikolojisinin korunması açısından önemlidir. Bireyin aile içindeki aidiyet duygusu tatmin edilirse dışarıdaki engellerden kaynaklanan mutsuzlukları azalacaktır.

Bireylerin kendi engellerine uygun etkinlikler yapmaları ruh sağlıkları üzerinde olumlu etkide bulunur. İnsanların kendi kendine yetebilme duyguları güçlü bir şekilde beslendiğinde öz güvenleri de yükselir. Özgüveni tam olan bedensel engelli bireylerin ruhsal dengeleri de olumlu yönde değişir. İnsanların başkalarına olan ihtiyacı en aza indirildiğinde, kendisi ve çevresi ile daha barışık hale geldiği gözlemlenebilir. Bedensel engelli bireylerin engel türlerinden dolayı, başkalarından tamamen bağımsız hareket etmeleri mümkün olmasa da en aza indirilmesi hedeflenmelidir.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/712765078495400302/>
<https://tr.pinterest.com/pin/197876977348519618/>

Şekil 2.9. Yürüyen engelli platform asansörü. Ev tipi engelli tuvaleti.

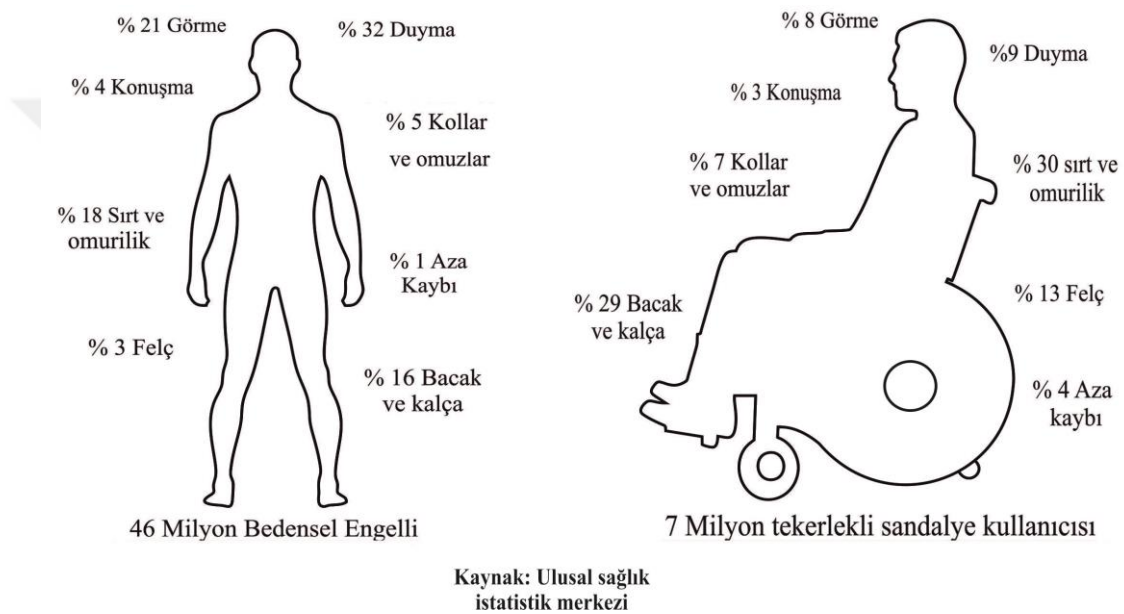
Ev ortamının, kazalara sebep olmayacak şekilde düzenlenmesi, odaların yeterince güneş ışığı alması, pencerelerin yapım aşamasında engelliler düşünülerek tasarlanması, tuvalet, banyo ve mutfak ortalarının engellilerin kullanabileceği genişlikte olması engelli psikolojisi açısından önemlidir. Bireylere kendi başlarına yapabilecekleri işlerde, yardım etmek yerine, işlerini tek başlarına yapabilecekleri şekilde düzenlemelere gidilmesi daha sağlıklı bir yaklaşımdır.

2.6. Bedensel Engelli Nüfusu

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2002 yılı verilerine göre nüfusun % 12,29'u engellidir.

“Zimmerman (1978), 46 milyon engelli arasından, 7 milyon kişinin tekerlekli sandalye kullanmayı gerektirecek bedensel sakatlıklara sahip olduğunu ve bu sakatlıkların en çok, %30 oranında omurilik zedelenmesine bağlı olarak görüldüğü, omurilik rahatsızlıklarını, %26 oranı ile üst ve alt bacaklardaki sakatlıkların takip etmekte olduğunu, hazırladığı çizim ile göstermiştir. (Tosun, 2010: 7).”

“Dünya Sağlık Örgütü, dünyada 500 milyondan fazla insanın engelli olduğunu ve toplam nüfusun %10’nunu temsil ettiğini (Ergün, 2005), 2003 yılının son aylarında I. özürülüler şura sonuçlarına göre ise Türkiye’de özürülülük oranı %12,29’nun, nüfusun 8 milyon 431 bin 937’sine denk geldiğini belirtmektedir (Orakçı, 2010). Kalıcı engel taşıyan bireylerin yanı sıra, her insan hayatının belirli bir döneminde geçici engellilik durumu yaşayabilir. Uykusuzluk ve dikkat eksikliği gibi bazı nedenlerle sağlıklı bir insan dahi engelli konumuna geçebilir. Ayrıca çocuklar, yaşlılar ve bebek arabası kullanan anneler için de kentin yaşam kalitesi oldukça önemlidir. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/39973>).”

Kaynak: <https://polen.itu.edu.tr/bitstream/11527/959/1/10623.pdf> (Tosun, 2010: 7).
Şekil 2.10. Fiziksel sakatlık yüzdeleri (Zimmerman, 1982).

Türkiye’de yaşayan engelli nüfusunun istatistikleri güncellenerek sayılarının netlik kazanması gerekir. Tekstil sektöründeki girişimcilerin arz talep ilişkisini göz önünde bulundurarak üretime gitmeleri açısından önemli bir konudur. %12,29 nüfusun içindeki bedensel engellilerden yüzde kaçının tekerlekli sandalye kullandığı, yüzde kaçının boy kısalığı olan bireylerden oluştuğu vb. tespit edilmelidir.

2.7. Bedensel Engellilerde Eğitim

Engelli çocuklar sosyal gelişimlerini desteklemek için, kaynaştırma eğitiminden faydalanırlar. Ağır engelinden dolayı herhangi bir eğitim kurumundan yararlanamayanlar için evde eğitim hizmeti uygulaması yapılır. Engelliler, engellerine

uygun bir işe yerleşebilmeleri için mesleki rehberlik ve mesleğe hazırlanma programlarından geçirilmelidir. Engelliler için sağlık hizmetleri bedensel engelli bireyleri de kapsar.

Engellilerin eğitimlerinin yetenekleri doğrultusunda, yapabilecekleri işlerden yana tercih edilmesine dikkat edilmelidir. Engellilere meslek kazandırılması, ekonomik ve sosyal refahın sağlanması açısından önemlidir.

Bedensel engelliler, engel durumlarına uygun eğitim ortamlarında dezavantajları asgari düzeye indirilerek fırsat eşitliği sağlanmalıdır.

2.8. Engellilerde Spor Faaliyetleri

Spor, her insanda olduğu gibi engellilerde de kişilik gelişimi ve özgüven duygusunun gelişimini sağlar. Bedensel engelli bireylerde de spor her alanda sağlıklı gelişim için kullanılmalıdır. Bedensel engellilerin hareket alanları kısıtlı olduğundan, spor etkinliklerine katılarak sosyal çevrelerini genişletebilirler. Sosyal çevrelerinin geniş olması da ruhsal sağlığına olumlu etki yapar.

Paralimpik oyunlar bedensel engelli bireyler dâhil pek çok engelli gruplarının bireysel veya takım halinde katılabildiği spor etkinliğidir. Basketbol, futbol, yüzme, atletizm, eskrim vb. pek çok spor etkinliğini kapsar. İlk kez 1960 Roma olimpiyatlarında, tekerlekli sandalye kullananların katıldığı bir yarışma şeklinde düzenlenen paralimpik oyunları; 1988'de Güney Kore'de Seul yaz olimpiyatlarından beri profesyonel olarak farklı kategorilerde engellilerin katılımı ile düzenlenmektedir.

Kaynak: <http://www.izmirbsbspor.org/Haber/4488/ILK-RAKIP-GALATA>
Şekil 2.11. Tekerlekli sandalye basketbolu.

Kaynak:<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/472/6833/engelliler-milli-takim-kampinda.aspx>

Şekil 2.12. Paralimpik atletizm.

2.8.1. Spor Faaliyetlerinin Engelliler İçin Önemi

Yaşam alanlarının kısıtlı olması nedeni ile bedensel engelli bireylerde bağımsızlık duygusunun gelişmesi aksamaktadır. Bedensel engelli bireylerin spor aktivitelerine katılmaları sağlanarak özgüven ve özgürlük duyguları geliştirilebilmektedir. Spor etkinlikleri ile bedensel engelli bireyin iletişim alanları, ilgi ve istekleri doğrultusunda çoğalmakta ve evlerde pasif kalmaları önlenmektedir.

Sporun insan bedenine olumlu etkileri, bedensel engelli bireyler için de geçerlidir. Hatta bedensel engelli bireylerin hareketlerindeki kısıtlılık nedeni ile normal insanlara göre daha önemlidir. Bedensel engelli bireylerin hareketleri spor ile daha dengeli bir hale gelir.

Vücudun koordinasyonu bazı bedensel engelli bireylerde ancak fizik tedavi ile gelişebilmektedir. Fizyoterapistlerin gözetiminde uygulanacak olan sportif etkinlikler ile bedensel engelli bireyler, kendi engeline uygun bir şekilde sorun çözme yeteneğini geliştirirler. Yarışma vb. etkinliklere yönlendirilerek faydalı olma duygusu geliştirilir. Öz güven sorununu aşan bedensel engelli bireyin, artık engeli değil, başarısı ve yaptığı işi konuşulmaya başlar. Sosyal ortamlarda kabul görmesi kolaylaşır.

Bedensel engellilerin spor etkinliklerine katılmasını kolaylaştırmak için mimarideki engeller düzeltilmelidir. Engeli olmayanlara göre düzenlenmiş ortamlarda güçlüklerle karşılaşmaktadır. Yapılan iyileştirmeler de normal insanlarca ihlal edilmektedir. Bu durum engellileri eve hapsedmektedir.

Evde ve dışarıda karşılaşılan fiziksel engeller ve hatalı tasarımlar, sadece bedensel engellileri değil normal insanları da engelli hale getirmektedir. Yapılacak erişilebilir düzenlemeler geçici engeli bulunanlar, yaşlılar, bebek arabası kullananlar vb. insanları da toplumsal hayata karışmalarında kolaylık sağlayacaktır. Uygun bir çevre düzenlemesi sosyal ve kültürel engellerin aşılmasını da kolaylaştıracaktır. (Bekçi). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/39973>

Engelli bireylerin sportif etkinliklere katılmasını kolaylaştırmak için çevre düzenlemesinde iyileştirmeler yapılması şarttır. Örneğin yüksek kaldırımlar uygulamasına son verilerek eğimi az olan rampalar yapılmalıdır. Kaldırımlar iki tekerlekli sandalyenin yan yana geçebileceği kadar genişlikte yapılmalıdır.

Halka açık binalar engelliler düşünülerek düzenlenmelidir. Engellilerin araçları için hazırlanan otopark yerlerini başka amaçlarla kullanılması önlenmelidir. Alınacak önlemler engelli bireylerin sosyal aktivitelere katılmasını kolaylaştıracaktır.

Kaynak: <https://tgb.gen.tr/turkiye/ampute-milli-takimimiz-finalde-25157>

Şekil 2.13. Ampute futbol.

Kaynak: <http://www.olimpikbranslar.com/portfolio/masa-tenisi-paralimpik/>

Şekil 2.14. Masa tenisi.

Kaynak: <http://www.marmaragazetesi.com/aysegulun-rio-paralimpik-oyunlarinda-madalya-sovu-devam-ediyor-101068h.htm>

Şekil 2.15. Paralimpik atıcılık.

Kaynak: <http://www.fanatik.com.tr/2017/12/05/nazmiye-yine-kursude-1335294>

Şekil 2.16. Paralimpik halter.

Kaynak:<http://www.hurriyet.com.tr/paralimpik-yuzucu-beytullah-eroglu-dunya-sampiy-40667728>
Şekil 2.17. Paralimpik yüzme.

2.8.2. Rehabilitasyon

Bireyin kalıcı veya geçici yetersizliklerini, psikolojik, sosyal ve mesleki açıdan destekleyerek günlük yaşamdaki rolünü bağımsız bir şekilde yerine getirmesini sağlayan yaklaşımlardır. Kaybedilen veya etkisiz hale gelen uzuvların tekrar işlevsel hale gelmesi için yapılan her türlü destek grubudur. O nedenle tedavide tek bir kişi değil uzman bir ekip ile çalışılır.

Bedensel engelli bireyler, ilgilenecekleri etkinlikleri fizyoterapistlerin rehberliğinde seçmeleri önemlidir. Bedensel engelli bireylerin hem yeteneklerine hem de bedensel gelişimlerine uygun seçim yapılmalıdır. Seçilen spor vb. etkinliklerin, bireylerin engellerine iyileştirici etkisi olmalıdır.

Kaynak: <http://www.haberegeli.com/ayaklariyla-korno-caliyor-haberi-18169.html>
Şekil 2. 18: Müzik.

Kaynak: <https://www.birgun.net/haber-detay/engelli-bireyler-icin-kultur-ve-sanat-hayatina-erisim-istanbul-modern-de-tartisildi-92911.html>

Şekil 2.19. Tiyatro

Kaynak: <http://bodrumkapak.com/?a=oku&id=2518>

Şekil 2.20. Resim

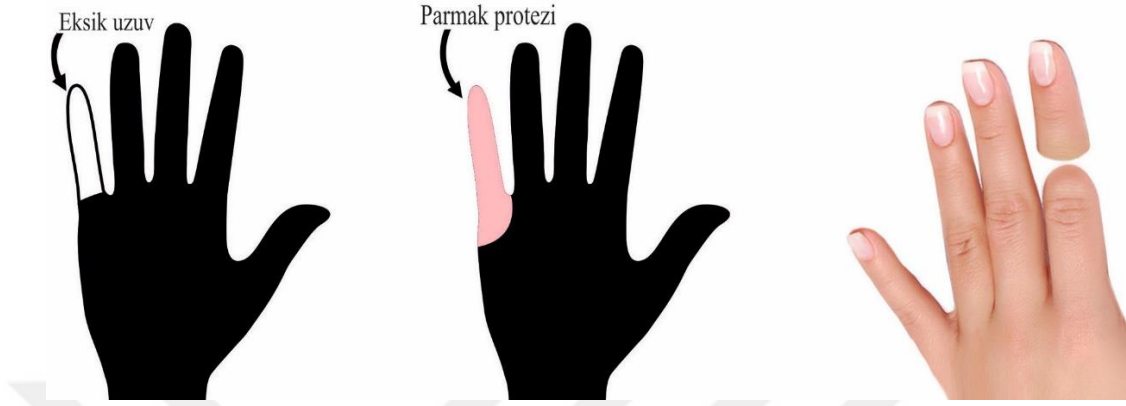

Kaynak: <http://www.paratripost.net/bedensel-engellilerin-yeni-bransi-eskrim/>

Şekil 2.21. Eskrim

2.9. Bedensel Engellilerin Kullandığı Gereçler

Protezler, Doğuştan ya da sonradan bir uzvun kaybında, vücudun eksik görüntüsünü tamamlamak ve ergonomik destek için hazırlanan yapay uzuvlardır.

Şekil 2.22. Parmak protezi.

Kaynak: Kol: <https://reabbrasil.com.br/proteses.html>

Ayak: <http://www.incisozluk.com.tr/w/protezler-hakk%C4%B1nda-bilgisi-olanlar/>

Şekil 2.23. Kol ve ayak protezi.

Ortez, insanların uzuvlarındaki işlev kaybı durumunda veya vücudun parçalarını desteklemek amacıyla üretilen malzemelerdir. Bazı vücut parçalarını hareketsiz tutmak, şekil bozukluğunu düzeltmek, ağrıyı azaltılmak gibi nedenlerle kullanılır.

Kaynak: <https://www.ortholand.com.tr/ud/termoplastik-el-bilek-splinti.html>

Şekil 2.24. El, ayak, kalça ve kol ortezleri.

Tekerlekli sandalye, yürüme ihtimali olmayan engelliler tarafından kullanılır. Tekerlekli sandalyenin özelliklerinin, kullanıcının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde seçilmesi önemlidir.

Kaynak: <https://goldmedikal.com/r152-ayaga-kaldiran-akulu-sandalye-tanitima-ozel-fiyat.html>

Şekil 2.25. Ayağa kaldıran tekerlekli sandalye

Kaynak: <http://www.tekerlekliSandalyeDunyasi.com/poylin-banyo-ve-tuvalet-sandalyesi-p618>

Şekil 2.26. Tuvalet tipi ve akülü tekerlekli sandalye.

Koltuk değneği, baston ve yürüteç hareket ederken desteğe ihtiyaç duyanlar tarafından kullanılır. Bağımsız yürüyebilen, ancak denge sağlamak için bir desteğe ihtiyaç duyanlar baston ve üçayaklı baston kullanır. Bağımsız yürümenin daha zor olduğu durumlarda, denge sağlamak için yürüteç tercih edilir.

Kaynak: <http://platinmed.com/koltuk%20degnegi-ve-yurutecler>

Şekil 2.27. Koltuk değneği, üçayaklı baston, yürüteç.

3. BÖLÜM

HERKES İÇİN MODA

3.1. Moda

“Değişiklik gereksinimi ve süslenme özentisi ile toplum yaşamına giren geçici yeniliklerdir. (TDK).” Moda, yaşamın farklı alanlarında etkisini gösterir.

Moda yalnızca giyim kuşam ile ilgili bir terim değildir. Mimaride (Barok-Rokoko); resim heykel sanatında (Rönesans); müzikte (Barok ve modern caz dönemi); araç-gereç üretiminde (Otomobil, gemi, motosiklet, teyp, radyo, bilgisayar, vb.); ev dekoratif eşyaları (Koltuk, kanepeler, vazo, tabak, çatal, kalem, buzdolabı, vb.) kullanılmasında modanın etkisini görmekteyiz.

1789 Fransız ihtilali ile burjuvazinin doğuşu ve sanayi devrimi ile alt sınıflar üst sınıflara özenip taklit etmeye başlamışlardır. Bu durum modanın çıkışı olarak kabul edilir.

Çağdaş moda kavramına baktığımızda 20. Yüzyılın başında giyim sanatı alanında Paul Poirei’yi görürüz. Moda kavramının yaratıcısı olarak bilinen Paul Poirei 1789-1944 yılları arasında Paris’te yaşamış giyim sanatının yaratıcısı, dahi bir modacıdır. Poirei kendi dönemine kadar dikiş dikme olarak tanımlanan bir mesleği kadın vücudunun estetik yapısına uygun bir sanat haline getirmiştir. Poirei, British Museum koleksiyonlarında sergilenen Osmanlı gravür ve minyatürlerine hayran kalarak hazırladığı koleksiyonlar, dünya moda tarihine Osmanlı çizgisi olarak geçmiştir.

Günümüzde moda tasarımında kullanılan pek çok terim ilk kez Poirei tarafından kullanılmıştır. Poirei’nin inanılmaz yaratıcılığı ile moda dünyasına armağan ettiği yeniliklerden bazıları; defile, canlı ve cansız manken, silüet, renkli çorap, pazarlama, reklam, stilistik, modelistik, moda fotoğrafçılığı, hazır giyim olarak sıralanabilir. Günümüzde bu terimler moda tasarımının temel terimleri haline gelmişlerdir.

Teknolojinin gelişmesi modayı da etkilemiştir. İletişim araçlarındaki teknolojik gelişmeye bağlı olarak insanlar modayı anında takip edebilmektedir.

Günümüzde en çok ilgi çeken sokak modası kavramı ile dünyanın farklı kıtalarında yaşayan insanların giyim kuşamları, tarzları, anında takip edilebilmektedir.

3.1.1. Moda Tasarımı

Tasarım; ürünün teknik çizimini, kalıbını ve planını yaparak geliştirme şeklinde tarif edilebilir. Tasarım insan ihtiyaçlarını karşılamayı hedefler. Her açıdan yüksek düzeyde yenilik getirmelidir.

Moda tasarımı, yeni bir ürünün tasarımının modaya uygun bir şekilde tasarlanarak üretilmesidir. Ortaya çıkarılacak ürünlerde yaratıcılık ön plandadır. Mimaride teknolojik aletlerde vb. alanlarda modaya göre kendini yenileyen pek çok tasarımlar var olduğu halde, moda tasarımı ve moda tasarımcısı kavramı sadece tekstil sektöründe kullanılmıştır.

Moda tasarımında haute couture ve hazır giyim olmak üzere iki şekilde üretim yapılmaktadır.

Kaynak: Stilistik Ve Moda Tasarım Çizimleri, Sezgin,N. (2018: 94, 135).

Şekil 3.1. Simetrik ve asimetrik tasarım.

3.1.2. Haute Couture Giyim

Fransızca kökenli bir kelimedir. Kişiyi özel giysi tasarımı anlamına gelir. Tasarımı yapılan giysiden sadece bir adet dikilir. Giyside şıklık, özgünlük ve her açıdan yüksek kalite esastır. Bu nedenle her özel dikim haute couture tarzı giyim olarak kabul edilmez. Haute couture tarzı giyim, gelir düzeyi çok yüksek olanlara hitap eder.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/395331673509837424/>
<https://tr.pinterest.com/pin/486177722263942564/>

Şekil 3.2. Haute couture tasarımlar.

3.1.3. Hazır Giyim

Giysinin tüketici isteklerine dikkat edilerek toplu üretilmesidir. Giysiler modaaya uygun bir şekilde, standart olarak istenen beden ölçülerinde serileme yöntemi ile çoğaltılarak üretilir. Hazır giyimde standart kalıplarla çok sayıda kesim, provasız olarak kısa sürede dikilir. Her açıdan verimlilik esastır. Giysi üretime girmeden önce bir adet örnek üretimi yapılır. Ölçülerinin standartlara uygunluğu kontrol edilir. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra giysinin kalıpları serileme yöntemi ile çoğaltılır. Kesim planı hazırlanarak kumaşlar otomatik kesicilerle kesilir. Dikim atölyelerinde talimatlara uygun bir şekilde dikimleri yapılarak satışa hazır hale getirilir. Seri üretim giysinin maliyetini düşürür.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/416371928021713406/>

Şekil 3.3. Hazır giyim mağazası.

3.1.4. Moda Tasarımcısı

Moda tasarımcısı, bir giysinin tasarımından üretimine kadar olan süreçteki teknik, teknolojik donanıma sahip olan ve bu bilgilerin ışığında yeni bir ürün ortaya çıkaran kişidir. Moda tasarımcısı, tasarıma başlamadan önce, giysinin vücut üzerindeki etkisini zihninde canlandırabilmelidir. Moda tasarımcısı sanatçı bir bakış açısına sahip olmalıdır.

3.1.5. Sosyolojik Açıdan Moda

“Toplumsal alt katmanlarında yer alan insanların, yine aynı toplumun üst katmanlarda yer alan insanları örnek alarak onları taklit etmesidir. Sosyolojik açıdan modada; bir özentisi, statü kazanma, kendini kabul ettirme ve kişilik kazanma gibi faktörler esastır. Moda bir takım görgü kuralları ve toplumda yerleşik tavırlar ile yakından ilgilidir. Bir akşam yemeğine yakası paçası açık, umursamaz tavırlar içindeki bir kıyafet ile gidilmemesi gerekir. Bir topluluğun karşısına çıkılacaksa hangi seviyede olunursa olunsun, dinleyici kitlesi kim olursa olsun kravatlı takım elbise ya da ceket pantolon ile çıkılmalıdır. (Gürsoy. 2010: 15).”

Bir iş görüşmesinde, toplantıda, spor yaparken vb. gidilen ortamlara göre kıyafetler seçilir. Yaşa ve cinsiyete uygun giyinilmediğinde de insanlar toplumdan dışlanırlar. Bir topluluğa veya gruba ait olmak akıl sağlığını olumlu yönde etkileyen önemli etkenlerdir. Doğru seçilen giysiler, girilmek istenilen ortamlara daha kolay girilmesini sağlar.

3.1.6. Moda Psikolojisi

“Modanın esası, toplumda üste çıkma ve üstünlük duygularının tatminidir. Modayı yakından izleyen ve uygulayan kişi kendisini sıradan insanlardan ayırmış ve farklılaştırmıştır. Kendini topluma farklı bir biçimde empoze etme imkânına sahiptir. Moda, kitlesel bir iletişim aracı olarak görülebilir. (Gürsoy. 2010: 15).”

Moda tasarımcısı toplumda mevcut eğilimleri hissederek şekillendirir. Moda tasarımcı, savaş vb. toplumu derinden etkileyen olayları, insanların düşünce tarzlarını, varlıklı insanların giyim şeklini yakından izlemelidir. Moda başlangıçta bireysel olduğu için psikolojik bir temele dayanırken daha sonra genişleyerek sosyolojik bir yapıya kavuşur.

Moda tasarımcıları önce bir obje oluşturur. Daha sonra bu obje farklı olmaya özen gösteren tüketici kitlesi tarafından satın alınır. İletişim reklam ve özentisi yolu ile bu objeyi sosyal gruplar benimser. Bir süre uyum ve benzeşme artar ve doygunluk noktasına gelir. Bu noktadan sonra moda akımı inişe geçer. Bu durum yeni moda arayışlarının başlangıcı olur.

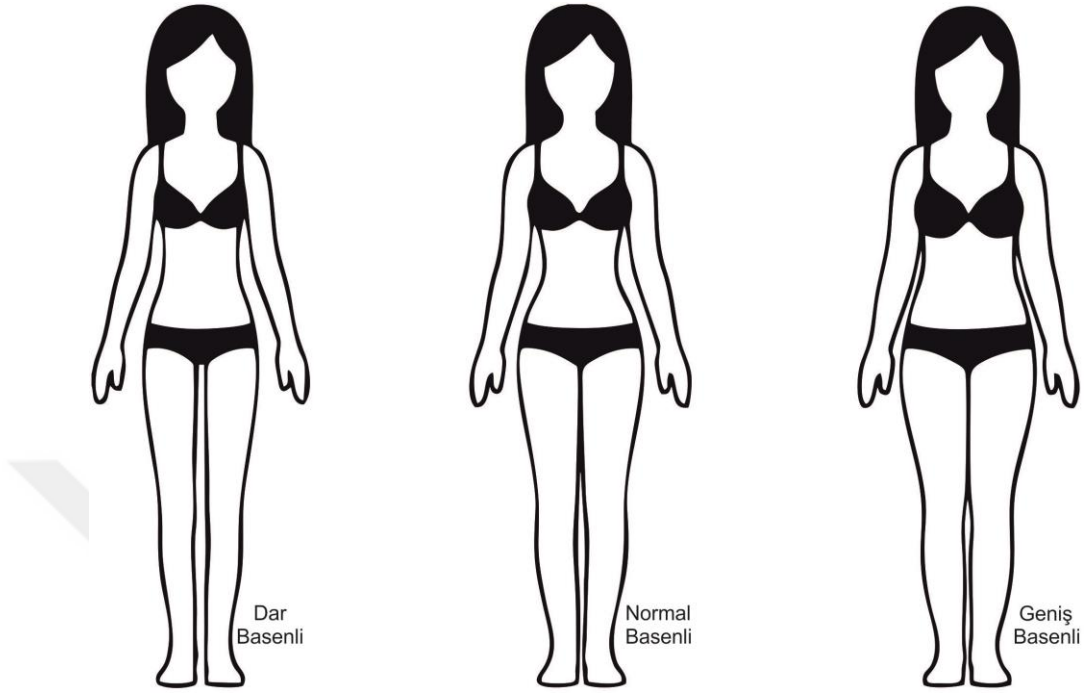
3.1.7. Vücut Tipleri

Kadın, erkek ve çocuk vücut tipleri farklı oranlara sahiptir. Farklı vücut tipine sahip olan ve aynı beden ölçüsündeki iki kişinin aynı giysileri giydiklerinde, farklı görünmeleri; insanların giyinirken vücut tiplerini tanımlarının önemini ortaya koymaktadır. Hangi vücut tipine, hangi tarz giysilerin yakıştığı bilgisine sahip olmak, kişinin kendisine ait stilini oluşturmada kolaylık sağlayacaktır.

Kadın, erkek ve çocuk vücutları arasındaki farklılık; giyim üretiminde kadın giyimi, erkek giyimi ve çocuk giyimi şeklinde gruplandırarak üretim yapılmasını gerektirmiştir. Ayrıca her üç tekstil grubu kendi içindeki ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli gruplara ayrılmıştır.

3.1.7.1. Kadın Vücut Tipleri

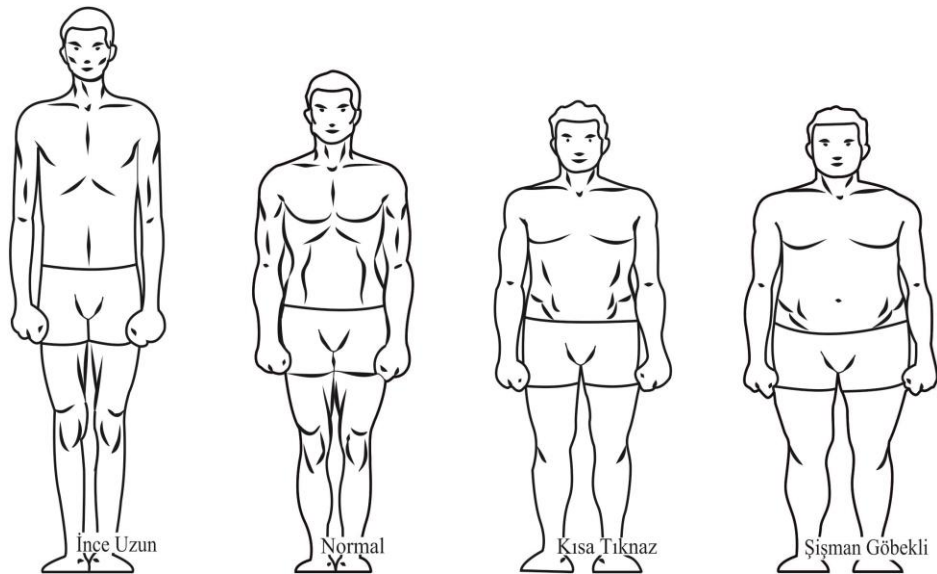
Temel olarak dar, normal ve geniş basenli bedenler şeklinde gruplandırılır.

Kaynak: <http://www.womenshealth.com.tr/3-vucut-tipi-hakkinda-her-sey/>
Şekil 3.4. Kadın vücut tipleri.

3.1.7.2. Erkek Vücut Tipleri

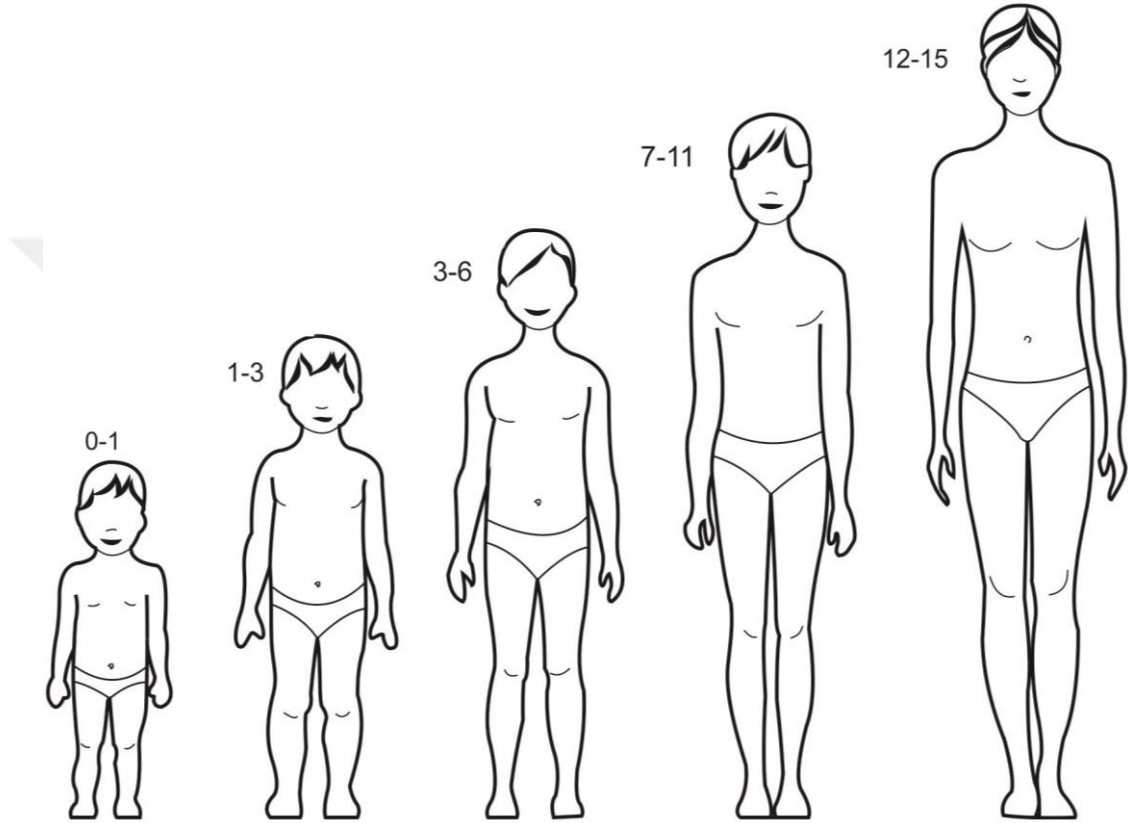
İnce uzun, normal, kısa tıknaz, şişman göbekli bedenler olarak dört gruptur.

Kaynak: <https://www.fitekran.com/hangi-vucut-tipine-sahipsiniz/>
Şekil 3.5. Erkek vücut tipleri.

3.1.7.3. Çocuk Vücut Tipleri

Bebek, erkek ve kız çocuk bedenleri, garson tip şeklinde gruplandırılır. Çocuklardaki vücut yapısı, kız ve erkek çocuklarında aynıdır ama erkek çocukları kız çocuklarına göre biraz daha yavaş gelişir. Ergenlik çağının sonuna doğru büyük bedenlere benzemeye başlarlar. Şekil 3.6’da kız çocuklarının yaşları esas alınarak vücut tipleri verilmiştir.

Kaynak: Kalıp Hazırlama, (İTKİB, 2009:19).

Şekil 3.6. Kız çocuk vücut tipleri.

3.1.8. Giysi Üretiminde Kullanılan Ölçüler

Giysi kalıplarının hazırlanması için vücut üzerinden alınan ölçülerdir. Kişiye özel tasarımlarda, ölçüler vücut üzerinden alınır. Hazır giyimde standart ölçüler esas alınarak ana kalıp hazırlanır. Ana kalıp üzerinden serileme yöntemi ile kalıplar çoğaltılır. Bir giysi kalıbının vücudun formuna uygunluğu, ölçülerinin doğru olmasına bağlıdır.

“Ölçülendirme problemi bu yüzyılın başında hazır giyim üretiminin gelişmesi ile birlikte gündeme gelmiştir. Eğer imalatçılar toplumun gereksinimlerini bu yolla

karşılayacaklarsa, ÷lkedeki beden ölç÷lerinin sınıflandırılması ile ayrıntılı bir araştırmaya gerek vardı. Bu konuda ciddi bir çalışma yapılmadan önce uzunca bir zaman geçti. 1940 yılında Amerika’da Amerikan kadınlarının ölç÷leri üzerine bir araştırma yapıldı. 10 bin kadının üzerinden 60 ölç÷ alınmıştır. Veri sonuçları ‘kadın beden ölç÷leri’ adı ile Kemsley tarafından 1957’de yayınlandı. (Giyim Sanayii İçin Serileştirme, Taylor, Shoben, 1995: 1).”

Günümüzde toplu üretimi yapılan her ürünün standart ölç÷leri vardır. Markalara özel üretilen sanayi tipi eşyaların ölç÷leri dünyanın her yerinde aynıdır. Milimetrik bir hata bile sektörde büyük sorunlara neden olur. Bozulan eşyaların yedek parçalarının temini ve kalitesi markaların garantisindedir. Aynı evrensel ölç÷ler insan ırkının yapısından dolayı, bölgesel olarak farklılık gösterse de; giyimlerin seri üretiminde de kullanılmaktadır. Bilinen bir markanın ürettiğı giysilerin kumaş kalitesi, işçiliğı, ölç÷lerinin bedene tam oturması vb. aranan nitelikleri marka garantisindedir.

Sanayi devrimi ile başlayan seri üretim, otomatik dikiş makinelerinin geliştirilmesi ile giyimlerde de zorunlu bir ölç÷ araştırmasını başlatmıştır. Günümüzde moda tasarımı ile ilgili eğitim kurumlarında ve tekstil firmalarında giyimlerin serilenerek çoğaltılması eğitimi önceden araştırılarak hazırlanmış ölç÷ler üzerinden verilmektedir. Ölç÷ araştırması uzun bir süreçtir. Bedensel engelli bireylerin ölç÷lerinin araştırılmasına bir an önce başlanmalıdır.

3.1.9. Standart Ölç÷ Tablosu

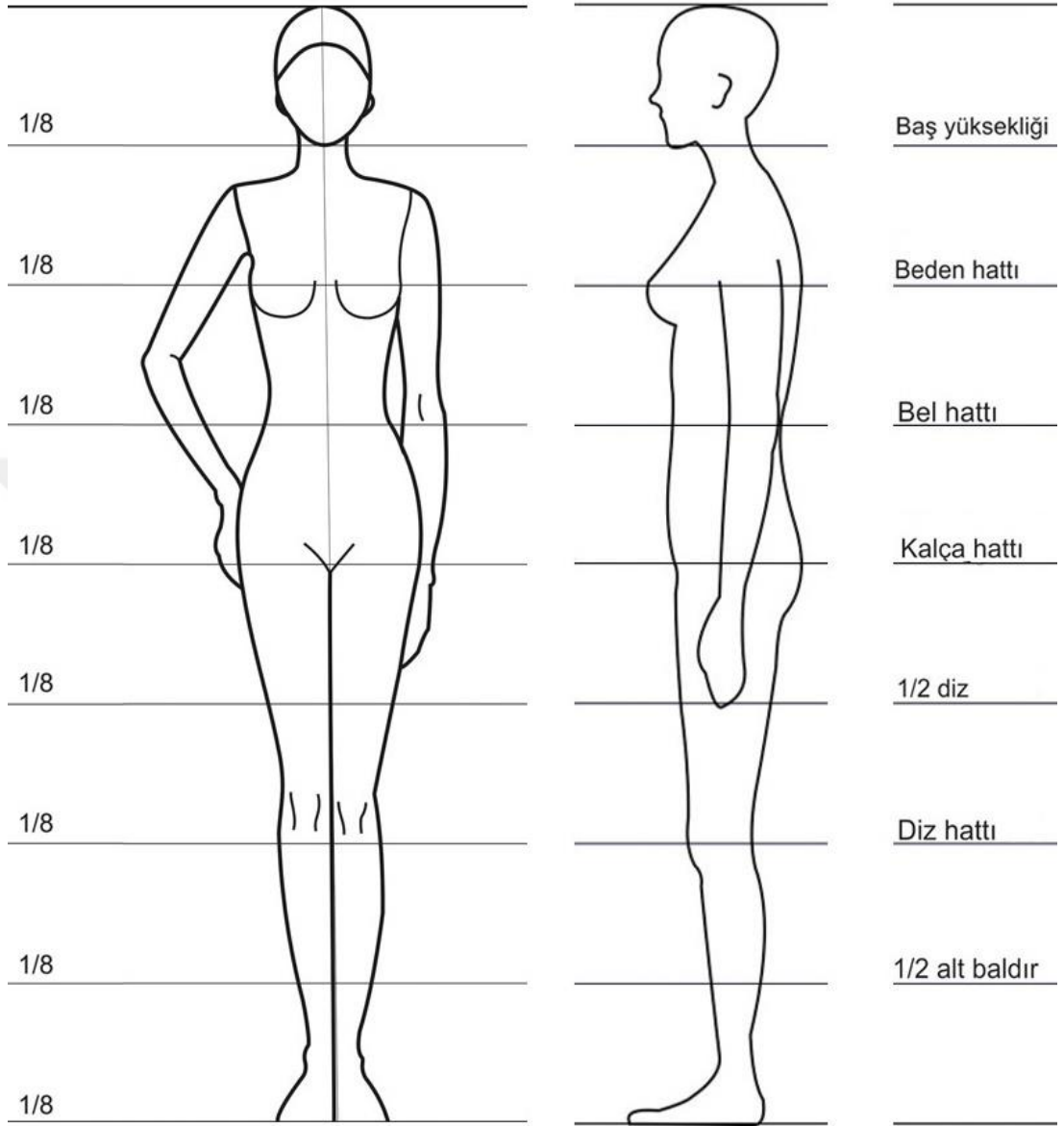
Ulusal veya uluslararası standartlara göre istatistiksel veriler sonucu oluşturulan insan vücudu ölç÷lerinin gruplandırılması, numara ve sembollerle gösterilmesidir. Örnek; S, M, L veya 38, 40, 42. veya 27, 28, 29 gibi.

Bedensel engelli bireylerin ölç÷leri araştırılarak standart olanlar ve farklılık gösteren ölç÷ler tespit edilmelidir.

3.1.10. Teknik Çizim Silüeti

Giysinin teknik çizimleri hazırlanırken kullanılan silüetlerdir. Giysi detaylarını net gösterebilmek için genellikle ön arka ve yan duruş silüeti kullanılır. Teknik çizim silüeti genellikle 1/8 baş ölçüsü esas alınarak hazırlanır. Teknik çizim silüeti ile resim

yeteneği olmaya gerek duyulmadan giysinin detaylarını gösteren teknik çizimi yapılabilmektedir.

Kaynak: Kalıp Hazırlama Dış Giyim, İTKİB. (2006: 4).

Şekil 3.7. 1/8 Baş ölçüsüne göre hazırlanmış teknik çizim silüeti.

4. BÖLÜM

BEDENSEL ENGELLİ GİYSİ TASARIMI

4.1. Bedensel Engelli Görüşleri

Bedensel engelliler için hazırlanacak giysilerin tasarım aşamasında bedensel engelli bireylerin şikâyetleri ve istekleri göz önünde bulundurularak üretim yapılması durumunda, bir yandan şikâyetler en aza indirilirken bir yandan da toplumsal bir yararın iyileşmesi yönünde katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, tez çalışmasının en önemli kaynak kişileri olan bedensel engelli bireyler ile gerçekleştirilen alan çalışmasında belirlenen kişilere konuya ilişkin sorular yöneltilmiştir. Yöneltilen sorulara verilen cevaplar, bedensel engelli bireylerden Leyla GÖKALP KOCA (Ortopedik engelli), Ali Ekber AĞKOYUN (SB engelli) ve Niyazi ASLAN (CP engelli) tarafından değerlendirilerek aşağıda sıralanmıştır:

SORU: Giyim alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

Engelli Birey	Engel Türü	Verilen Cevap
Leyla Gökalp KOCA	Ortopedi	Genellikle mağazalardan hazır alıyorum.
Ali Ekber AĞKOYUN	SB	Mağazalardan hazır alıyorum.
Niyazi ASLAN	CP	Genellikle hazır alıyorum.

Tablo 4.1. Araştırma soru ve cevapları I

SORU: Kullandığınız giysilerin kumaş kalitesinden memnun musunuz?

Engelli Birey	Engel Türü	Verilen Cevap
Leyla Gökalp KOCA	Ortopedi	Ani ısı değişikliklerine karşı kendimizi koruyamıyoruz. Kışıklarda bile keten-pamuk kumaştan olanları tercih ediyorum.
Ali Ekber AĞKOYUN	SB	Kumaşı doğal ise, memnun kalıyorum. Bazı modellerde istediğim kumaş kalitesini bulamıyorum.
Niyazi ASLAN	CP	Hayır. Memnun değilim. Doğal kumaştan yapılan kıyafet bulduğumda alırım.

Tablo 4.2. Araştırma soru ve cevapları II

SORU: Kendi giysi tasarımlarınızı yapabileceğiniz bir yerde çalışacak olsaydınız nelere dikkat ederdiniz?

Engelli Birey	Engel Türü	Verilen Cevap
Leyla Gökalp KOCA	Ortopedi	Engel türüne uygun tasarım yapardım.
Ali Ekber AĞKOYUN	SB	Engellilere uygun ölçü standardı ayarlardım.
Niyazi ASLAN	CP	Ortopedik engellilere uygun tasarım yapardım.

Tablo 4.3. Araştırma soru ve cevapları III

SORU: Giysi satın alırken tercihinizde kolaylaştırıcı ne gibi iyileştirmeler yapılmasını istersiniz?

Engelli Birey	Engel Türü	Verilen Cevap
Leyla Gökalp KOCA	Ortopedi	Giysiler doğal kumaşlardan üretilmeli.
Ali Ekber AĞKOYUN	SB	Hazır giysiler bizim vücut ölçülerimize uygun olmalı.
Niyazi ASLAN	CP	Giysiler doğal kumaşlardan üretilmeli. Giysilerin beden ölçüleri bizim vücudumuza uygun olmalı.

Tablo 4.4. Araştırma soru ve cevapları IV

SORU: Hazır aldığınız giysilerde tadilata ihtiyaç duyar mısınız?

Engelli Birey	Engel Türü	Verilen Cevap
Leyla Gökalp KOCA	Ortopedi	Evet, genelde pantolonlarımı kısaltıyorum.
Ali Ekber AĞKOYUN	SB	Evet, bazen.
Niyazi ASLAN	CP	Evet, pantolon paçasını yeniden düzenlerim.

Tablo 4.5. Araştırma soru ve cevapları V

Yöneltelen sorulara verilen cevaplardan çıkarılan sonuç itibarıyla, bedensel engelli bireylerin, giysilerini hazır giyim mağazalarından aldıkları, fakat aldıkları giysilerin kumaş kalitesinden memnun olmadıkları görülmektedir. Giysilerin kumaşının likralı olmasını istedikleri halde, aynı giysilerin teri emme özelliğinin az olmasından şikâyetçidirler. Hazır aldıkları bazı giysilerde tadilata ihtiyaç duymaktadırlar.

Hazır giysiler nem çekme ve sıcak tutma özelliği yüksek olan kumaşlardan üretildiğinde, bedensel engellilerin kışlık hazır giysilerden beklentileri tamamen değilse de büyük oranda karşılanacaktır. Kumaşlara esneklik özelliği vermek için, dokuma kumaşların yerine örme kumaşlar tercih edilebilir.

Pamuklu keten kumaşlardan üretilen hazır giysilerin, düşük gelirli bedensel engelli bireylerin de alabileceği maliyetlerde olmasına özen gösterilmelidir. Firmalar maliyeti düşürmek için, kalitesi düşük kumaşlar kullanmak yerine, giysi detaylarındaki işçiliği azaltarak giysinin birim maliyetini düşürülebilirler.

Bedensel engelli bireyler için mağazalardaki tadilat işlerinde kolaylık sağlanmalıdır. Büyük firmalar, bedensel engelli bireylerin tadilatlarını ücretsiz veya düşük bir maliyet ile yapmaları için alışveriş politikalarında değişikliğe gidebilirler.

4.2. Bedensel Engelli Giysilerinin Tasarım Aşamasında Dikkat Edilmesi

Gereken Hususlar

Her insanın hayattan temel beklentisi kimseye muhtaç olmadan yaşayabilmektir. Bu durum doğuştan veya sonradan engele maruz kalan insanlar için de geçerlidir. Bedensel engellilerin giysi tasarımları, giyinirken başkasından yardım almayı en aza indirecek şekilde tasarlanmalıdır. Giysinin kalite standardı bu istekler doğrultusunda şekillendirilmelidir. Giysilerin tasarımlarında bedensel engellilerin fikirlerinin alınması, ihtiyaçların doğru tespit edilmesini kolaylaştıracaktır. Giysi tasarımında ergonomi ilk sırada yer almalıdır. Bu nedenle moda tasarımcıları hedef kitle ile sürekli bir iletişim içinde olmalıdırlar.

Bedensel engelli bireylerin, giysilerinin tasarımlarında en çok olmasını istedikleri değişiklikler aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Vücuda direk temas eden giysilerin kumaşlarının nem çekme ve sıcak tutma özelliği yüksek olmalıdır.
- Vücut ile temas eden giysilerde pamuklu, keten gibi doğal liflerden üretilen kumaşlar tercih edilmelidir.
- Kumaşlar likralı gibi esnek olmalı ama likra oranı terlemeye neden olacak kadar çok olmamalıdır.

- Dokuma yerine örme kumaşlar tercih edilmelidir
- Bedensel engelli bireyler aldıkları giysilerin ölçülerinin bedenlerine uymadığından şikâyetçidirler. Bedensel engelli bireylerin ölçüleri araştırılarak elde edilen veriler standart olarak kullanılabilir hale getirilmelidir. Hazır giyim için standart ölçü şarttır.
- Giysi tasarımları bedensel engelli bireylerin vücut özelliklerine ve modaaya uygun olmalıdır.
- Beden etiketi, yıkama talimatı, arma, baskı, nakış, marka etiketi gibi yardımcı malzemeler ten ile temas ettiğinde rahatsız etmeyecek ürünlerden seçilmelidir.
- Giysilerde dikiş ile birleştirilen yerlere vb. giysi detaylarına alerjik reaksiyon gösteren vücutlar için ‘dikişsiz giysi tasarımları’ yapılmalıdır. (Şekil: 4.9.)
- Bireylerin engel türünü gizleyen tasarımlar yerine, giyimin kalitesi ve ergonomisi üzerinde durulmalıdır. Engelleri saklamak, bireyin normalleşmesinin önünde bir engeldir.
- Hazır giyim mağazalarında satın alınan giysilerde ihtiyaç duyulan tadilat işlemleri bedensel engelliler için ücretsiz olmalıdır.

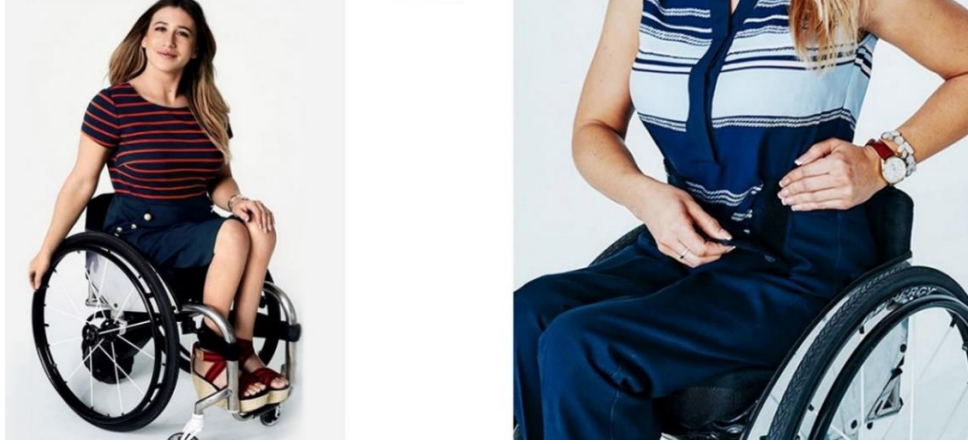
4.3. Engel Türüne Göre Bedensel Engelli Giysileri

Bedensel engelli bireylerinin vücut tiplerinde bir standart yoktur. Tamamen bir genelleme yapılması olanaksızdır. En çok görülen bedensel engelli bireylerin giyimleri şu şekilde isimlendirilebilir.

- Tekerlekli sandalye kullananların giysileri.
- Eksik uzuvlara göre giysiler.
- Koltuk değneği, yürüteç vb. kullananların giysileri.
- Boy kısalığı olan bireylerin giysileri.

Normal insanlarda da %100 bir standart olmadığı halde en fazla görülen tiplerden bir standart yakalanarak giyimleri günümüze kadar gelmiştir. Bedensel engelli bireylerin bazı giysilerinde bir standart oluşturulabilir. Örneğin büyük beden

giysileri hazır giyim sektöründe yer alabilmiş ise, boy kısalığı olan yetişkinler için de sektörde bir standart oluşturulması imkânsız değildir.

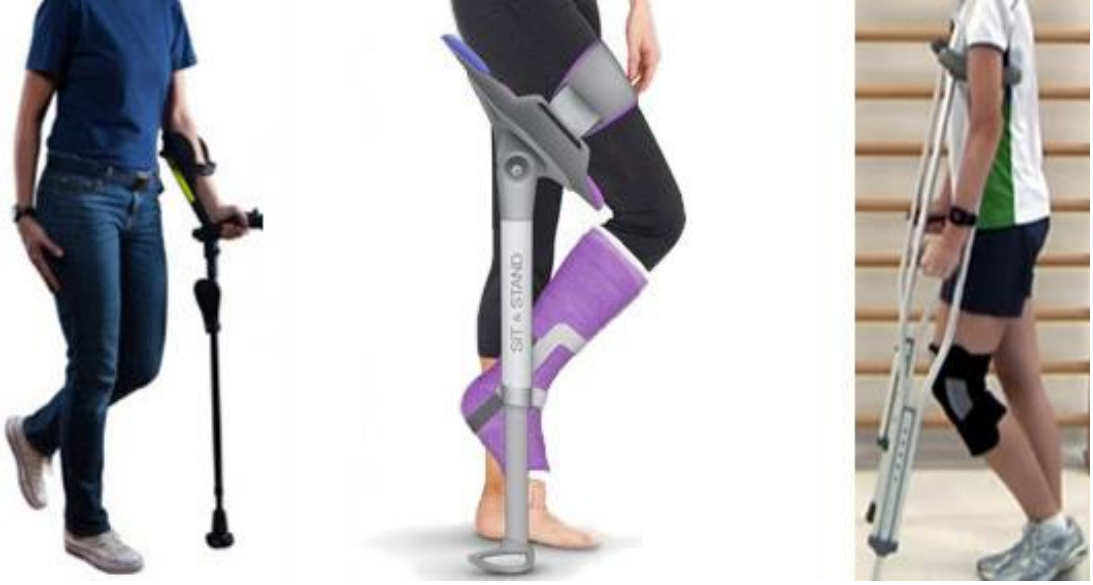
Kaynak: <https://www.gzt.com/hayat/tommy-hilfiger-engelli-insanlar-icin-yeni-bir-giyim-tarzi-olusturuyor-3334655>

Şekil 4.1. Tekerlekli sandalye kullananların giysileri.

Kaynak: <https://www.gzt.com/hayat/tommy-hilfiger-engelli-insanlar-icin-yeni-bir-giyim-tarzi-olusturuyor-3334655>

Şekil 4.2. Eksik uzuvlara göre giysiler.

Kaynak: <https://turkish.alibaba.com/product-detail/ergobaum-newest-crutches-on-the-market-top-quality-50005845730.html> <https://tr.pinterest.com/pin/429108670738772531/>

Şekil 4.3. Koltuk değneği kullananların giysileri.

Bedensel engelli giysilerinin içine boy kısalığı olan bireyleri de eklemek gerekir. Boyu kısa olan yetişkinler, çocuk reyonundan giyinmek zorunda kaldıkları için, yetişkin oldukları halde çocuk gibi görünmekten şikâyetçidirler.

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/magazin/iste-dunyanin-en-kisa-boylu-modeli?page=3>

Şekil 4.4. Boy kısalığı olan bireyler.

Giysi tasarımı bedensel engellilerin sağığına uygun, doğıal kumaşlar tercih edilmelidir. Bedensel engelli bireyler aldıkları giysilerin kumaşının ihtiyaçlarına cevap vermediğıinden yakındıkları halde kendilerini iyi hissetmedikleri hazır giysileri almak zorunda kalmaktadırlar. Örneğın sürekli oturan insanların özellikle alt kıyafetleri esnek, sıcak tutan ve doğıal kumaşlardan değılirse soğıuk havalarda üşümek durumunda kalmaktadırlar. Kumaşa esneklik özelliğı verilirken doğıal malzeme tercih edilmelidir. Engelli bireylerin giysilerinin kumaşlarında olması gereken özelliklerin üniversitelerin tasarım birimlerinde teknik-teknolojik olarak araştırılmaya başlanması, kalıcı ve sürdürülebilir projeler anlamında iyi bir gelişmedir.

“Hazır kıyafetlerin sağlayamadığı konfor sebebiyle çocuklar giyside rahat edemiyorlar. Mutsuz, hırçın olabiliyorlar ve giysileri üzerlerinden çıkartmak için yırtma girişiminde bulunabiliyorlar. Giysilerin kumaşını ve tasarımını uygun hale getirdiğimizde yırtma isteğinin kalktığını gördük. Hazırladığımız eğitici yastıklar ve oyuncaklarla bazı çocuklarımızda eşya bağımlılığı ortadan kalktı. Eğitici yastıkların her yüzeyi ayrı dokulardan oluştu. Farklı ses ve his verecek malzemeler kullandık. Bu da eğitimlerine katkıda bulunuyor. (CORSİNİ, 2014. Hürriyet). (<http://www.hurriyet.com.tr/ege/engellilere-ozel-tasarim-giysiler-25714039>).”

“Engelli çocukların kıyafetlerinin daha fonksiyonel özellikler taşıması gerektiğini gördük. Konfor ihtiyaçları normal çocuklardan daha fazla. Herhangi bir çocuk dokuma kumaşla rahat edebiliyorken, onların tenine değen kumaşların rahatsız etmemesi gerekiyor. Bir bebeğın giysileri gibi örgü kumaşlar olmalı. (KULELİ, 2014. Hürriyet).(<http://www.hurriyet.com.tr/ege/engellilere-ozel-tasarim-giysiler-25714039>).”

4.3.1. Bedensel Engelli Giysi Tasarımının Moda Dünyasındaki Yeri

Engelli giyimi ile ilgili gelişmelere bakıldığında, 2000'lere kadar tekstil sektörü ve moda tasarımcıları tarafından, engelli bireylerin tamamını kapsayacak şekilde ele alınmadığı görülür. Bazı tekstil firmaları ve moda tasarımcıları sosyal sorumluluk projeleri kapsamında çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar algıların olumlu yönde değışmesi açısından önemlidir, ama yeterli değıildir.

Bedensel engelli giyimi, engelli giyimleri içinde moda tasarımcıları ve tekstil firmaları tarafından farkındalık açısından, birkaç yıl öncesine kadar en son sırada yer alırken, günümüzde pek çok moda tasarımcısının üzerinde çalışmak istediği bir alan haline gelmiştir. Oluşan farkındalık, alt yapı eksikliği vb. nedenlerden dolayı moda tasarımcılarının bu işi tek başlarına çözemeyeceklerini de göstermiştir. Görüşmeler esnasında moda tasarımcısı Erol ALBAYRAK'ın, “Sadece moda tasarımcılar ile bu sorunu çözemeyiz. Farkındalık yaratmak için tasarımcı ve marka birlikteliği ile yola çıkmak etkili olur.” şeklindeki ifadesi de çözüm için başlangıçta uzman bir ekip ile çalışmanın önemini göstermektedir.

“2000’li yıllarda giderek daha fazla üniversitede engellilik çalışmaları konusunda diploma programları açılmaya başladı. Ülkemizde de 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 numaralı ‘Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’ engelliliğe yeni bir bakış açısı getirme yolunda atılan ilk adımlardan sayılabilir. Kanundaki ‘özürlüler’ ibaresinin 2013 yılında ‘engelliler’ ibaresi ile değiştirilmesi de toplumsal ve hak temelli bir yaklaşıma doğru ilerlediğimizin bir göstergesidir. (Domaniç, YELÇE, 2018. Hürriyet). <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/aysegul-domanic-yelce/bir-bilim-dali-olarak-engellilik-arastirmalari-40107551>) ”

Köşe yazarı Ayşegül DOMANIÇ YELÇE’nin Hürriyet gazetesinde çıkan yazısındaki alıntıda, bahsedilen üniversitelerdeki araştırmaların içinde, bedensel engelli giysilerinin araştırmaları da yer almaktadır.

4.3.2. Bedensel Engelli Giysi Tasarım Araştırmaları

Engelli giyimi son yıllarda üniversitelerde uzman ekipler tarafından araştırılmaya başlanmıştır. İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi 2014’te “Engelliler İçin Tekstil Tasarım Atölyesi” kurulmasına karar vermiştir. Alanında ilk olma özelliğindeki araştırma atölyesinde, akademisyenler, moda tasarımcıları, tekstil mühendisleri, fizyoterapistler, psikologlar ve gönüllüler birlikte çalışmaktadır.

Tekstil firmaları bedensel engelli bireylerin giyim ihtiyacının farkına vardıktan sonra geçici projeler yerine daha kalıcı ve sürdürülebilir projeler için harekete geçmişlerdir. Bu olumlu değişimde, engelli bireylerle kurulan iletişim etkili olmuştur.

Engelli bireyler, kendilerini ayırtırmadan herkes için yapılan tasarımlardan faydalanmayı istemektedirler. Amasya üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Görme engelliler için özel elbise tasarımı ile engelli giyimi araştırmalarına katılmıştır. İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Hacettepe Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi işbirliği kongre gerçekleştirdi. Ana teması “Öncül araştırmalar, İyi uygulamalar, Disiplinler ve Sektörler arası İşbirliği”. Kongre, engellilik alanında çalışan bütün disiplinlerden akademisyenler, eğitimciler, kamu ve özel sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, engelli bireyler, aileler ve öğrenciler katılımı ile gerçekleştirildi. İzmir Ekonomi Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öncülüğünde giysilerle engellilerin ısınma sorununun çözülmesi için başarılı tasarımlar yapıldı. “Moda ve Tekstil Tasarımı Aracılığıyla Sosyal Gelişim” başlıklı bilimsel araştırma projesiyle fiziksel ve mental engeli bulunan çocuklara yönelik kıyafetler, oyuncak ve eğitici yastık tasarımları yapıldı. Marmara üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü akademisyenleri, Bedensel Engellilerle Dayanışma Derneği ve moda tasarımcılar ile işbirliği sonucunda “Yolların Kesiştiği Nokta, Engelsiz Moda” konulu panel, defile ve sergi düzenlenmiştir.

Markalar açısından, firmaların bedensel engelliler için sosyal sorumluluk kapsamında yaptıkları defile ve vitrin tasarımlarını sayabiliriz. Engelli tüketicilerin alışveriş yaparken bu firmaları tercih etmesi için, rampa, geniş mağaza vb. erişimi engelleyen sorunlar giderilmiştir. Ayrıca engellilere özel indirim uygulamaları yapılmaktadır.

Marka olarak yerel bir erkek giyim mağazasının başlattığı uygulamayı örnek verebiliriz. Firma; çalışanlarına engelli bireylerle doğru iletişim kuracak şekilde eğitimler vermektedir. Başta bedensel engelliler olmak üzere bütün engellilere hitap eden sınırlı sayıda şubeler açmıştır. Örneğin, tekerlekli sandalye kullanıcıları bu mağazalarda erişim engeline takılmadan alışveriş yapabilmektedirler.

Zürih’te bir kuruluş farklı bedensel engelliler ile bir araya gelerek, onların ölçülerine uygun vitrin mankeni tasarlamıştır. Mankenler vitrinde sergilenerek engelleri olmayanların tepkileri gözlemlenmiştir.

Projeyi yapan kuruluş, normal kavramının değişebilir olduğu fikrinden yola çıkarak, gerçek engelin zihinlerde olduğunu, bedensel engellilerin fark edilmesi için, bedensel engelli vitrin mankenlerini kendi mağazalarının vitrin tasarımında kullanmıştır.

Kaynak: <https://blogvecindad.com/pro-infirmis-porque-quien-es-perfecto/>
Şekil 4.5. Bedensel engelli vitrin mankeni tasarımları.

4.3.3. Bedensel Engelliler İçin Giysi Tasarım Önerileri

4.3.3.1. Eksik Uzuylular

Bedende eksik olan uzuv ile ilgili giysi parçalarının takılıp çıkarılabilecek şekilde tasarlanacak giysiler hedeflenmektedir.

Doğuştan uzuv eksikliği ya da sonradan gerçekleşen uzuv kaybı; kişinin giyimine de yansımaktadır. Uzuv eksikliğinde bir standart yoktur. Bazı insanların kolu yokken, bazılarının ayakları yoktur. Farklı uzuv eksikliğine göre geliştirilebilecek en makul tasarım fikri, giysi parçalarını takılıp çıkarılabilecek şekilde üretilenlerdir. Örneğin, kolları takılıp çıkartılabilen bir mont, ceket olabilir.

Giysilerin gereçleri, fermuar cırt bant vb. malzemeler kumaşın türüne uygun seçilmelidir. İnce kumaştan yapılmış bir tişörtte fermuar kaba ve kullanışsız olabilir. Fermuarın yerine daha yumuşak ten ile temasında rahatsız etmeyen malzemelerin tercih edilmesine özen gösterilmelidir.

Kaynak: www.today.com/parents/target-launches-adaptive-clothing-special-needs-children-t117779
<https://www.bustle.com/p/targets-cat-jack-adaptive-clothing-line-for-kids-with-disabilities-is-a-step-toward-style-inclusion-2943009>

Şekil 4.6. Önü ve kolları fermuarlı, yanlardan cırt bantlı mont

4.3.3.2. Tekerlekli Sandalyeye Bağımlılar

En çok zaman geçirilen yer tekerlekli sandalye olduğu için, uzun süre oturmaktan kaynaklanan bazı sorunlar yaşanır. Hareket yetileri sınırlı olduğundan sıcak soğuk etkisini kontrol etmede zorlanırlar. Hazırlanacak giysi tasarımları tekerlekli sandalye kullananların giyim ihtiyaçlarına göre tasarlanmalıdır.

Bedensel engelli bireyler genel olarak kumaşın yapısından, işlevinden, kalitesinden yakınmaktadır. Örneğin yürüme engeli olmayan insanlar ani sıcak soğuk etkisini hareket ederek dengeleyebiliyorken, tekerlekli sandalye kullanıcıları aniden hareket etmekten yoksundur. Terletmeyen doğal kumaştan yapılan giysileri tercih etmektedirler. Normal insanlar için konfor gibi algılanan kumaş kalitesi bedensel engelliler için hayati bir önem arz etmektedir.

Sandalyede ortalama yarım saat kadar hareketsiz duran bacaklar üşümeye başlar. Yürüyemeyen insanlar için pantolonun diz yerleri bu konuya dikkat edilerek sıcak tutan kumaşlardan yapılmalıdır.

Sürekli oturmaktan kaynaklı sırt bölgesi doğal pamuklu kumaş ile desteklenen ön kısmı modaya uygun hazırlanmış giysiler tasarlanmalıdır. Şekil 4.7’deki arka kısmı açık bırakılarak tasarlanan deri ceketin içine pamuklu örme kumaşlardan sırtını örten iç kıyafet ayrıca giyilebilir. Bu şekilde terleme kaygısı olmadan model daha uzun süreli giyilebilir.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536312/>

Şekil 4.7. Deri ceket tasarımı.

4.3.3.3. Koltuk Değneği Kullananlar

Koltuk değneği, yürüteç baston vb. kullananlar bu başlıkta ele alınabilir.

Sürekli koltuk değneği kullananlar giysilerinin sırt bölgesinin koltuk değneğinin üst kısmındaki sivri uçlardan dolayı yürürken kambur gibi göstermesinden yakınmaktadırlar. Ceket tasarımları yapılırken, kalıplarda arka uzunluk ölçüsüne artık ölçü eklenerek ve ceket boyu uzun tutularak bu sorun giderilebilir. (Şekil 4.8).

Koltuk değneği ve yürüteç, baston vb. kullananların elleri, yürürken değneği bastonu tutmakla meşguldür. O nedenle yürürken giysilerine çok fazla müdahale edemezler. Yürüteç ve baston kullananların alt giysileri yürümeye engel olmayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Etek boyu ölçüsü çok uzun olmamalıdır. Giysilerin alt modellerinde daha toparlayıcı kesimler tercih edilebilir. Pantolon boyu bilekte olmalı ve paçaları çok bol olmayan kesimler tercih edilmelidir.

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=9XkvmpNJ-X8>

Şekil 4.8. Koltuk değneği kullanıcısı.

Koltuk değneğinin sürekli temas ettiği yerlerde giyside vücudu tahriş etmeyecek şekilde düzenlemeler yapılmalıdır. Aynı düzenlemeler his duygusunun olmadığı felçli bireyler için de geçerlidir.

Kaynak: <https://www.today.com/parents/target-launches-adaptive-clothing-special-needs-children-t117779>

Şekil 4.9. Etiketsiz ve dikişsiz polar sweathirt.

4.3.3.4. Boy Kısıtlılığı Olan Bireyler

Boy kısıtlılığı iki şekilde görülmektedir. Biri altın orana uygun vücut tipidir. Diğeri ise gövdesi orantı olarak normal standartlarda iken sadece bacak boyu gövdeye

göre kısa olan tiplerdir. Boy kısalığı olan yetişkin bireyler çocuk reyonu haricinde kendilerine uygun hazır giyim bulamamaktadırlar. Toplum içinde görünüşlerinden dolayı çocuk yerine konulmaktan rahatsız olmaktadır.

Büyük beden hazır giyim sektörü gibi süper mini beden hazır giyim sektörü oluşturulmalıdır. Boyu 140 santimetrenin altında olanlar kısa boylu olarak kabul edilmektedir. Boy ölçüsü çoğunluğa göre değişebilmektedir.

Kaynak: <https://www.oddaari.in/life/story/obsessed-with-miss-world-manushi-chhillar-here-is-the-3-foot-tall-model-you-should-know-about-126733-2017-11-21>

Şekil 4.10. Dünyanın en kısa boylu modeli.

4.3.4. Tasarımcılar Açısından Bedensel Engelli Giysi Tasarımları

Moda tasarımcıları, tasarlayacağı bedensel engelli giysilerinin vücut üzerinde nasıl duracağını simetri ve denge açısından çok iyi planlamalıdır. Çünkü kıyafetin ergonomisinden sonra, estetik duruşu da önemlidir. Estetik görünüm ve moda uygunluk kaygısı özellikle çocuklarda ve gençlerde daha sık gözlemlenmektedir. Tasarımcılar bedensel engelleri göstermemek yerine asimetrik model tasarımları ile yeni ürünler geliştirebilirler.

Farklı bakış açılarına sahip kişiler başarıyı yakalamada önceliğe sahiptirler. Moda tasarımcılar bedensel farklılıkları moda dünyasında pozitif bir ayrıcalığa çevirebilirler. “Tasarımcılar hep aynı kitapları, moda dergilerini okuyarak ve aynı filmleri izleyerek, modayı cansız ve donuk hale getirebilirler (Patrick Robinson, GAP).

(<https://www.akademikbakis.org/eskisite/29/20.pdf> (Akademik Bakış Dergisi Sayı: 29 Mart – Nisan 2012 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi).”

Bedensel engelli defilelerinde podyumda bedensel engelli mankenlerin engelleri ile barışık şekilde yürümeleri dahi, normal bireylerin algılarında değişiklik yaratacaktır. Bu değişim moda tasarımcıların başarısı olacaktır.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/826903181554495426/>
<https://www.hairbrasil.com/artigo/reabilitacao-feira-forum-teve-concurso-e-desfile-de-moda-inclusiva>

Şekil 4.11. Bedensel engelli defileleri 1.

Moda, normal bireylerin zihinlerindeki engelleri kırması açısından iyi sonuçlar vermektedir. Engelli giysi tasarımı yapan moda tasarımcıları proje çalışmaları boyunca bakış açılarındaki değişimi dile getirmektedirler. Şimdiye kadar geçici sosyal faaliyetlerle yardım edilen ve sonra unutulmuş engelli ihtiyaçlarına artık kalıcı çözümler aranmaktadır.

“Engelli bireylere giysi tedarik edilmesi konusunda bir süredir bireysel olarak gönüllülük esasına dayalı çalışmalar yapıyordum. Bu çalışmalar sırasında en son yaptığımız bir giysi yardımı esnasında kafamda fikir gelişti. Giysi konusundaki

eksikliği, sıkıntıları, ihtiyaçları fark edince İTÜ olarak, sosyal sorumluluk bilinciyle üzerimize düşeni yapmak üzere yola çıktık. (Röportaj, Gürsoy, N. 2014).”
<http://www.yasadikca.com/engelsiz-tekstil-icin-ozel-sektor-universite-isbirligi-21985#>

Kaynak: <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-3270482/Disabled-models-catwalk-wheelchairs-Tokyo-latest-fashion-capital-promote-diversity-runway.html>
<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536128/>

Şekil 4.12. Bedensel engelli defileleri 2.

Giysi tasarımları, kıyafetlerini kendi giyinebilenler için tek başına giyinebileceği şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Tek başına giyinemeyenler için de yardıma en az ihtiyaç duyabileceği şekilde yapılmalıdır. Şekil 4,13’teki bluz örneğinde kapama gereçlerinin kolay açılıp kapatılabilen malzemeden olmasına dikkat edilmelidir. Örneğin çit çit veya cırt bant kullanılabilir.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/145663369171227247/>
<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536156/>
Şekil 4.13. Arkası açılabilen bluz tasarımı.

Ayağa kalkamayanlar için alt grup giysi tasarımları baştanbaşa açılabilir şekilde tasarlanmalıdır.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536271/>
<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536285/>
Şekil 4.14. Diz yerinden ve arkadan açılan etek.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536062/> <https://www.able2wear.co.uk/>
Şekil 4.15. Yandan açılabilen ve önu düğmeli pantolon.

Giyimlerde açma kapama yerleri estetik görünüş açısından giyenleri rahatsız etmeyecek şekilde yapılmalıdır. Şekil 4,16'daki tişörtün omuzdan açılabilmesi için çalışılan fermuarın görünür olması, o giysiyi bedensel engelli birinin tercih etmemesine neden olabilir. Bunun yerine süslenmiş estetik hava verilmiş gizli patlar tercih edilebilir.

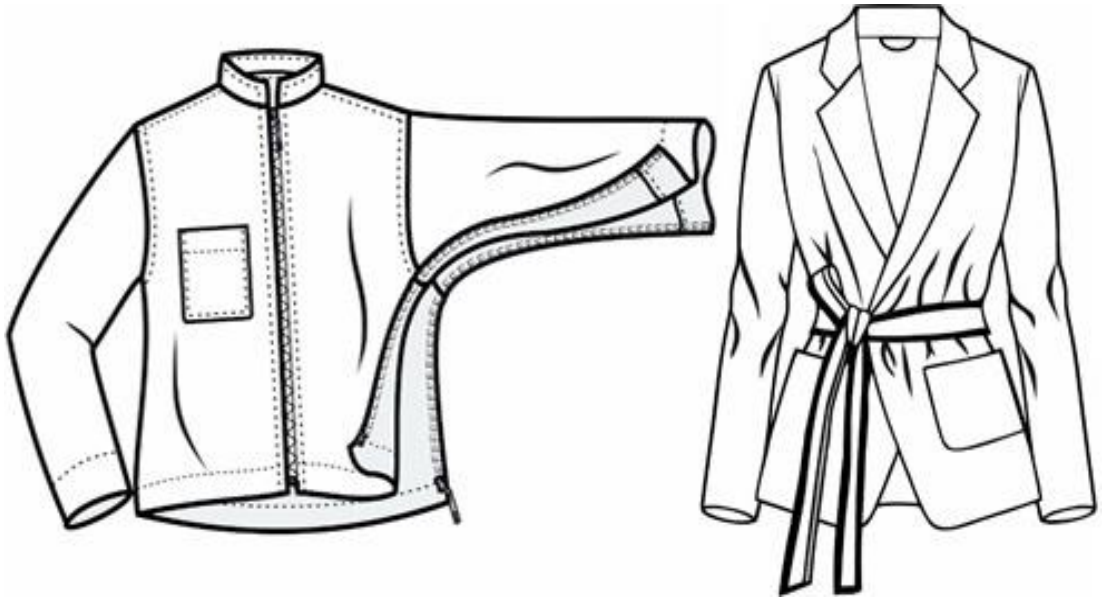

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536068/>
<https://tr.pinterest.com/pin/455145106078650702/>
Şekil 4.16. Omuzdan açılabilen bluz ve tişört tasarımı.

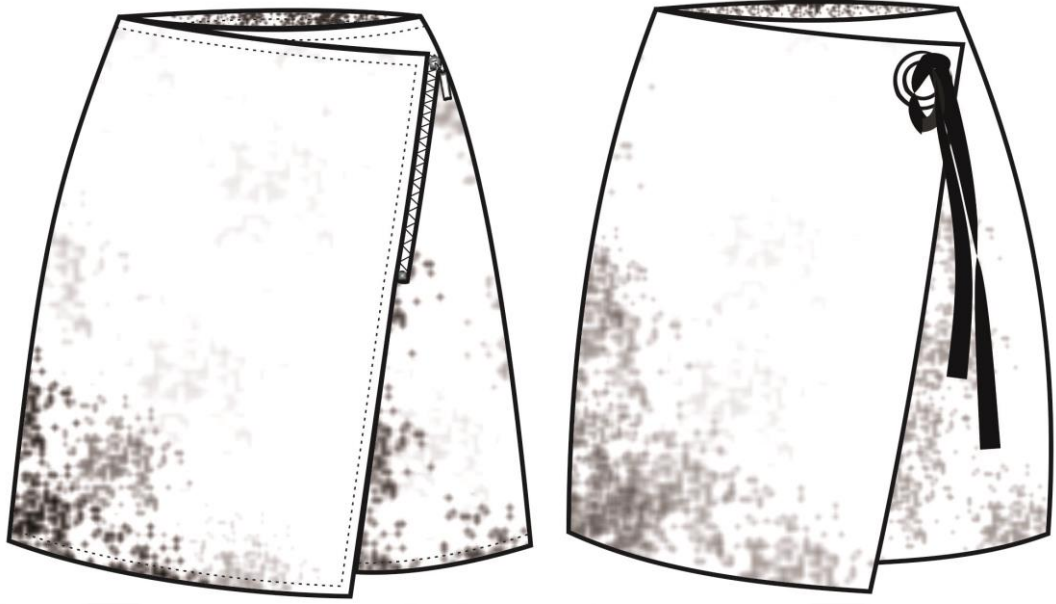
Kaynak:4. <https://tr.pinterest.com/pin/575616396120398695/>
<https://www.gzt.com/hayat/tommy-hilfiger-engelli-insanlar-icin-yeni-bir-giyim-tarzi-olusturuyor-3334655>

Şekil 4.17. Kolu çıtçıklı eşofman. Cırt bantlı paça.

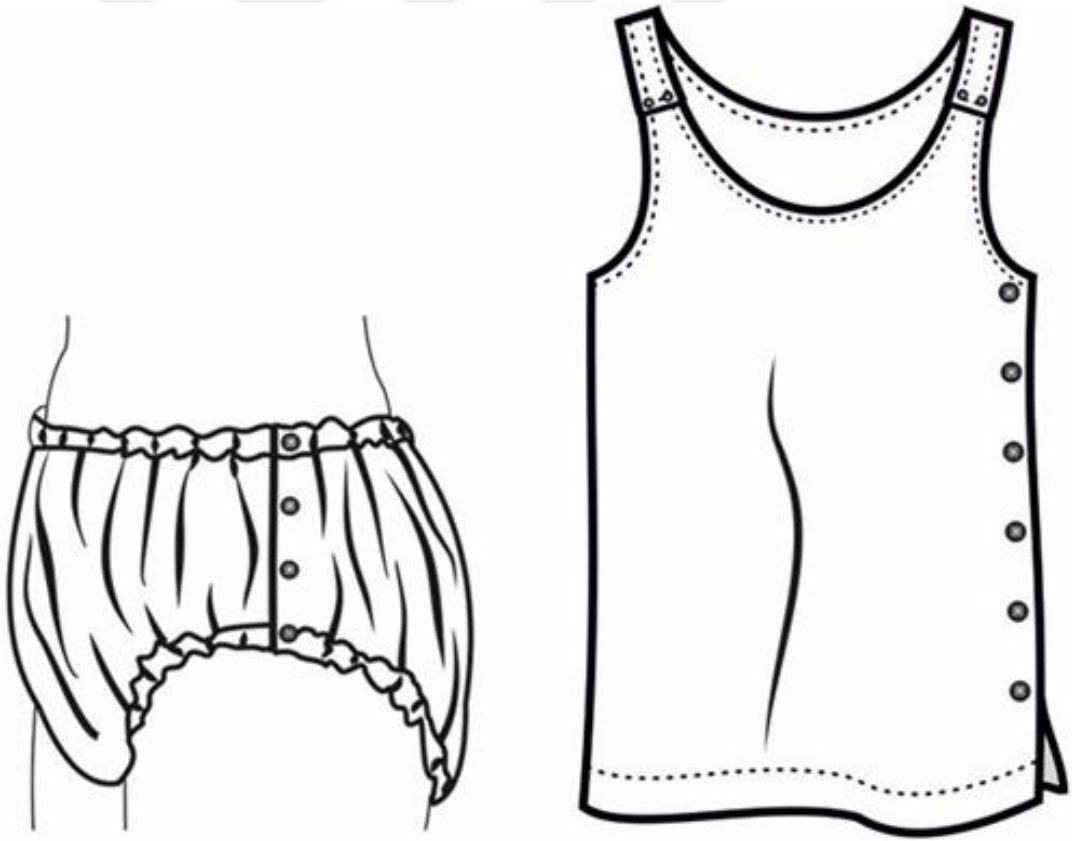

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536207/>

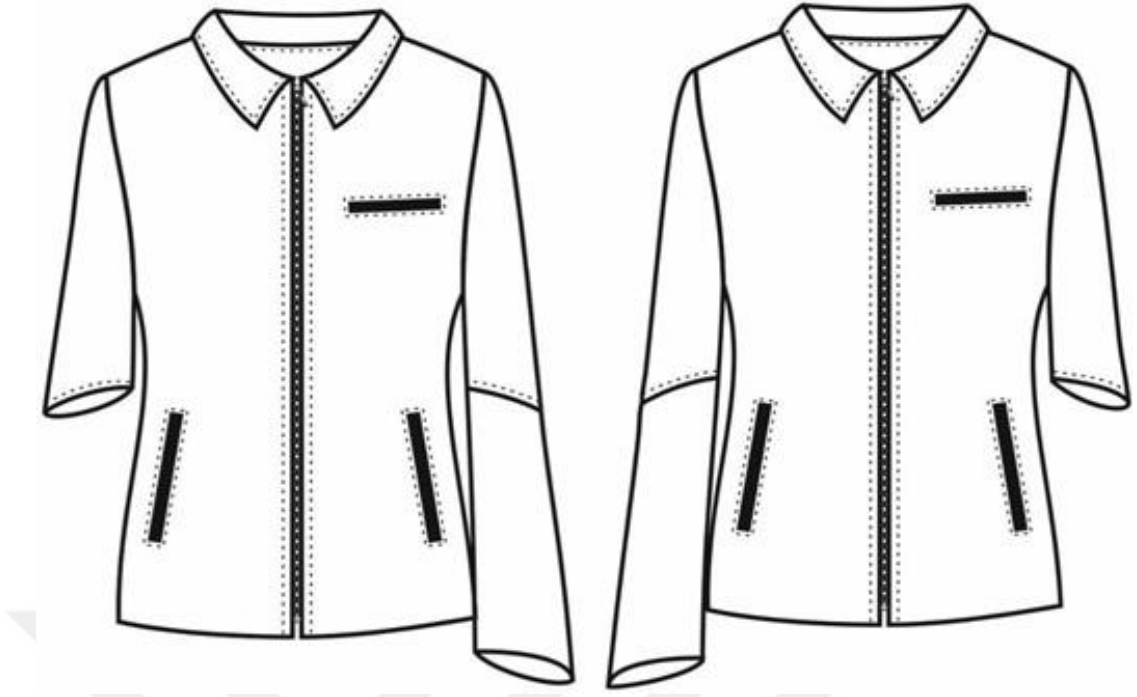
Şekil 4.18. Üst eşofman ve kemerli ceket.

Şekil 4.19. Anvelop etek.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536068/>
Şekil 4.20. İç giyim

Şekil 4.21. Asimetrik ceket.

Yukarıda verilen giysi tasarımlarının benzerleri tekstil sektöründe mevcut bulunmaktadır. Bu tasarımlar üzerinde yapılacak küçük değişiklikler ile giyimler, bedensel engelli bireyler için kullanılabilir hale getirilebilir. Yapılması gereken değişiklikler; kıyafetlerini hazır giyim mağazalarından alıp kendi ihtiyaçlarına uygun şekilde tadilat yapan bedensel engelli bireylere sorularak tespit edilebilir.

5. BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Özet

Tez araştırması sürecinde bedensel engelli giyiminin moda tasarımcıları tarafından dikkate alınmamasının nedenleri incelenmiştir. Bedensel engelli bireylerin giysilerini nasıl temin ettikleri gözlemlenmiştir.

Engelli giyimi olarak, genelde ortopedik engelliler için üretilen medikal tekstiller, görme engelliler için tasarlanan sesli barkod, renk tanımlama aparatları vb. akla gelmektedir. Bedensel engelli bireyler giyim ihtiyaçlarını karşılamakta sorun yaşadıkları halde, bu durum tekstil firmaları tarafından görmezden gelinmektedir. Üstelik savaşlar ve doğal afetlerin etkisi ile bedensel engelli nüfusu hızla artmaya devam etmektedir. Giysi tasarımları, bedensel engelli bireyler dâhil, normal çoğunluğun dışında kalan bütün bireyleri kapsayacak şekilde araştırılıp ihtiyaçlara cevap verecek şekilde üretilmelidir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde kazanılan engelli hakları, normal insanlar tarafından ihlal edilmektedir. Toplumda bedensel engelli bireylere karşı olumsuz tutumlar, onların evden çıkmamasına neden olmaktadır. Görüşmelerde kamusal alanda erişim engellerinin aşılması için önlem alındığı takdirde, bağımsız hareket edebilen bedensel engelli bireylerin hazır giyim firmalarına gidip alışverişlerini kendilerinin yapabilecekleri tespit edilmiştir.

Bedensel engelli bireyler ile görüşmelerde, giysi tasarımı sürecinde kendilerinin fikrine başvurulması gerektiğini belirtmektedirler. Tekstil firmaları ile yapılan görüşmelerde, firma sahiplerinin, bedensel engelli bireylerin istihdamı konusunda geçmişe oranla günümüzde daha duyarlı oldukları gözlemlenmiştir. Bedensel engelli bireylerin tekstil ortamlarında bulunmaları, tekstil sektöründeki farkındalığı olumlu yönde etkileyecektir.

Moda tasarımcıları ile yapılan görüşmelerde bedensel engelli bireylerin giysi tasarımlarını doğru tasarlayabilmeleri için, tasarım sürecinde bedensel engelli bireylerin yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu şekilde bedensel engelli bireylerin giysilerinde daha doğru tasarımların yapılacağını belirtmişlerdir. Ayrıca

bedensel engelli bireyler moda tasarım sektörünün içinde aktif bir şekilde yer alarak, sürekli yardım edilen olmaktan çıkacaklar ve ülke ekonomisine katkı sağlayan bireyler haline geleceklerdir.

Moda tasarımcıları, bedensel engelli giysi tasarımlarını, daha önceden alt yapısı olmadığından dolayı, tek başına yapılamayacak bir iş olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle moda tasarımcıları ve markaların işbirliği sağlanmalıdır. Tekstil firmaları ile görüşülerek satış kaygıları giderilmelidir.

Araştırma sonucunda giysi tasarımının temeli olan bedensel engelli bireylere uygun ölçü standardının olmadığı tespit edilmiştir. Standart edilebilir ölçüler araştırılıp tespit edilmelidir. Ölçüler sadece ulusal sınırlarda tutulmamalıdır. Uluslararası düzeyde bir ölçü taraması yapılabilir. Vücut ölçüleri moda tasarımında ve giysilerin seri üretiminde bir gerekliliktir. Bedensel engelli bireyler ile görüşmelerde, engel türleri farklı olduğu için, standardın bütün ölçülerde yakalanamayacağını belirtmişlerdir. Bütün ölçüler için bir standart yakalanamayacak olsa da, vücut ölçüleri araştırması bir an önce yapılmalıdır. Görüşmelerde bedensel engelli bireylerin giyimleri için bazı kalıp ölçülerinde mutlaka değişiklik yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Örneğin boy kısalığı olan bireyler için giysi boylarında drop sayısı artırılabilir. Eksik uzuvlular için takılıp çıkartılabilen giysi parçalarının olduğu tasarımlar üzerinde çalışılabilir.

Araştırmalar sonucunda, engelli bireylerin kendilerini engelli olarak tanımlanmasını istemedikleri tespit edilmiştir. Moda tasarımcıları giysi tasarımlarında ayrıştırıcı tabirler kullanmamalıdır. Engellilik kavramının toplumda olumlu yönde bir değişime uğramasında moda tasarımcıları dönüştürücü etkide bulunabilirler. Bedensel engelli giysi tasarımı ile ilgilenen moda tasarımcıları, toplumda engellilik ile ilgili zihniyet değişimi sağlanana kadar, anlaşılacak için geçici olarak engelli ifadesinin kullanılacağını belirtmektedirler. Görüşmelerde bedensel engelli bireyler ve moda tasarımcıları mağazalarda “engelli reyonu” gibi tabirlerin küçük düşürücü olacağını belirtmişlerdir. Yapılacak çalışmalarda, “engelli” veya “engelsiz mağaza” gibi ayrıştırıcı tabirler yerine, giysinin fonksiyonel özelliklerini ifade edecek tanımlamalar kullanılması gerektiği tespit edilmiştir. Tasarım araştırmalarında “ortak tasarım” ve “evrensel tasarım” fikrinden yola çıkılması gerektiğini belirlenmiştir. Bedensel engelli giysi tasarımlarında ayrıştırıcı bir dil kullanılmamasına özen gösterilmelidir.

Araştırmalar sonucunda, az sayıdaki moda tasarımcıları haricinde, bedensel engelli bireylerin giyimi konusunda, moda tasarımcılarının genelinde bir farkındalığın oluşmadığı tespit edilmiştir. Ülkemizdeki bazı moda tasarımcıları, markalarla işbirliği yaparak bedensel engelli giyimi ile ilgili defileler düzenlemeye başlamıştır. Fakat bazılarının ise bedensel engelli giyim modası konusundan haberlerinin dahi olmadığı gözlemlenmiştir. Bazı firmaların, vitrin tasarımlarında engelli vitrin mankenleri kullanmaya başladıkları gözlemlenmiştir.

Bedensel engelli giysi tasarımına kalıcı çözüm üretmek için ekip oluşturularak çalışılmalıdır. Bu çalışmalara moda tasarımcıları ve bedensel engelliler, fizyoterapistler, tekstil mühendisleri gibi ihtiyaçları doğru tespit edecek olan alanında uzman kişiler katılmalıdır. Bedensel engelli giysiler ile ilgili araştırmalarda, geçici projelerin yerini kalıcı tasarım araştırmalarının almış olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmalar sonucunda, genelde insanların defile, yardım kuruluğu vb. haricinde bedensel engelli bireylerle iletişim kurmadıkları gözlemlenmiştir. Bedensel engelli bireylerin küçük yaşlardan itibaren kendi yaşlıtlarından ayrıştırılmadan normal insanlarla her alanda aynı ortamları paylaşması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu amaçla moda tasarım eğitimi veren orta öğretim kurumlarına bedensel engelli bireylerin gidebilmesi için eğitim kanunlarında yapılacak değişiklikler, moda tasarımında yetenekli olan genç bedensel engelli bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerini sağlayacaktır.

Bedensel engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ve literatür taramasında, bedensel engelli bireylerin moda tasarımına ilgi duydukları tespit edilmiştir. Moda tasarımı alanında, bedensel engelli giysi tasarımı eğitiminin mesleki orta öğretim kurumlarına, yani daha genç nesillere doğru devam ettirilmesinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda verilecek eğitimin alt yapısı üniversitelerde hazırlanarak meslek liseleri ile bağlantı kurulmalıdır. Uzman bir ekip oluşturulmalı ve öncelikle bedensel engelli giyimi eğitiminin verileceği moda tasarım programı bünyesindeki öğretmenler eğitilmelidir. Projeler isimlendirilirken “engelli” kavramı yerine araştırılan giysi türlerine ve özelliklerine göre isimlendirmeler yapılmasına özen gösterilmelidir. Okullarda erişim engelleri kaldırılarak, bedensel engelli bireylerin moda tasarım programlarında eğitimlerini almaları sağlanmalıdır.

Her bireyin yaşlılarıyla birlikte eğitim alma hakkı vardır. Bedensel engelli bireyler tekstil sektöründen temin ettikleri giysilerini tekrar kendilerine göre düzenledikten sonra giymeleri; onları kendi giysilerinin zorunlu birer tasarımcısı haline getirmiştir. Moda tasarımı eğitimi almak isteyen bedensel engelli bireylerin eğitimlerinin önündeki engeller kaldırıldığı zaman bedensel engelli giyimi modasının temeli daha güçlü bir şekilde atılmış olacaktır.

Günümüz moda tasarımcısının bedensel engelli bireylere bakışı üzerine yapılan araştırma sonucunda, bedensel engelli bireylerde benzer yanların az olması nedeni ile her giysinin hazır giyime uyarlanamayacağı tespit edildiğini daha önce belirtmiştim. Fakat buna rağmen bedensel engelli bireylerin giysilerini mağazalardan satın almaları, bedensel engelli giyimlerinin hazır giyim sektöründe yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bedensel engelli bireylerin moda tasarımcılarından beklentileri kumaşları engelli fizyolojisine zarar vermeyecek özelliklerde seçmeleridir. Tasarım aşamasında moda tasarımcıları, kumaş hassasiyetinin bebek giysilerinde olduğu gibi bedensel engelli bireylerde de asgari bir ihtiyaç olduğunu bilmeli ve buna özellikle dikkat etmelidirler. Moda tasarımı herkes için düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Artistik çizim. (2006). MEGEP, Ankara.

Bedensel Ve Süreğen Hastalıklar, (2013). MEGEP, Ankara.

Bottan S. (2018). Kadın Giysi Kalıpları Ders Notları, İstanbul.

Chunman Lo, D. (2013). Modelist. İstanbul.

DIKEN, İ. H, (2015). Özel Eğitim, Ankara.

DRUDI, E. K, PACI, T, (2010). Figure Drawing For Fashion Design, The Pepin Press, Singapore.

Giyimde Ölçülendirme, (2011.). MEGEP, Ankara.

GÜRSOY, A. Tahir. (2010). Giyim Kültürü Ve Moda. Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası, İstanbul.

Kalıp Hazırlama Dış Giyim, (2006). İTKİB, İstanbul.

KIPER, A. (2014). Moda İllüstrasyonları. İstanbul.

KULAKSIZOĞLU, A. (2015) Farklı Gelişen Çocuklar. Ankara.

Model Araştırmaları. (2006). MEGEP, Ankara.

Olgaç, P. (2005). Moda Resmi. İstanbul

ÖZSOY, Y. ÖZYÜREK, M. ERİPEK, S. (2002) Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Özel Eğitime Giriş. Ankara.

SEZGİN, Nur. (2018). Stilistik Ve Moda Tasarım Çizimleri. İstanbul.

Tasarı İlkeleri. (2007). MEGEP, Ankara.

TAYLOR. P. J, SHOBEN. M. (1995). Giyim Sanayii İçin Serileştirme. MEB. Ankara.

ÜNSAL, G. (1995). Moda Tasarımı Ders Notları, Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara.

ZİMMERMAN, M. (1982). Technology And The Handicapped, 38-43, University Of Massachusetts, Washington.

Kütüphaneler

Cağaloğlu Moda Tasarım Lisesi Kütüphanesi, Sultanahmet.

Orhan Kemal Kütüphanesi, Beyazıt.

Tezler

AĞDACI, Ş. (2011). Kamusal Alanda Bedensel Engelliler İçin Sıhhi Tesisat Gereçleri Tasarımı Ve Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

KAYA. P. (2014). Kamuda Çalışan Engelli Bireylerin Giysi Kullanımında Yaşadıkları Sorunlar. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Giyim Endüstrisi Ve Moda Tasarımı Eğitimi. Ankara.

SAKIZ, E. (2015). Bir Markanın Algılanmasında Grafik Tasarımın Rolü. İstanbul Arel Üniversitesi, Grafik Tasarımı Ana Sanat Dalı, İzmir.

SEÇİM. E. (2013). Sosyo Ekonomik Ve Kültürel Yaşantıların Moda Tasarımı Öğrencilerinin Koleksiyonlarına Ve Tasarım Değerlerine Yansıması. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi Ve Giyim Sanatları Eğitimi,Ankara.

file:///C:/Users/user/Desktop/gazi%20e%C4%9Ft%20giyim%20end.pdf

TOSUN G.(2010). Endüstri Ürünleri Tasarımı Programı, Endüstri Ürünleri Tasarımı, İstanbul Teknik Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.

<https://polen.itu.edu.tr/bitstream/11527/959/1/10623.pdf>

YÜCEL, Z. (2017). Tiyatro Kostümlerinin İzleyici Üzerinde Oluşturduğu Olumlu/Olumsuz Etkilerin İncelenmesi. İstanbul Arel Üniversitesi, Moda Ve Tekstil Tasarımı. İstanbul.

17.Ulusal Ergonomi Kongresi 14-16 Ekim (2011) Eskişehir.

İnternet Kaynakları

<http://www.ttb.org.tr/STED/sted0900/4.html> (Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, Eylül 2000).

<http://www.globalpiyasa.com/tr/SilverMedTex/iletisim> (Med-Teks medikal tekstil).

https://www.tavsiyedyorum.com/makale_12604.htm (Uzm. Psikolog Esra Aydınllı. Mayıs 2014 tarihli makalesi).

http://dosya.marmara.edu.tr/tbmyo/mdy/Panel%20ve%20Defile-%20BEDD/Bas_n_B_lteni-BEDD-panel_defile.pdf (BEDD. Basın Bülteni)

<https://www.akademikbakis.org/eskisite/29/20.pdf> (Akademik Bakış Dergisi Sayı: 29 Mart – Nisan 2012 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi).

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/210887>

<http://www.tipterimlerisozlugu.com/fiber,%20fibre.html>

<https://www.saglikaktuel.com/saglik-ansiklopedisi-talamus-nedir--803.htm>

<http://www.sifamarket.com/hastaliklar/corpus-callosum-nedir.html>

<https://www.nedir.com/hipofiz-bezi>

<https://www.nedir.com/beyincik>

<https://www.turkcebilgi.com/pons>

<http://biyologlar.com/omurilik-sogani-nedir-islevleri-nelerdir>

<http://biyologlar.com/omurilik-sogani-nedir-islevleri-nelerdir>

<http://www.herkeserehberlik.com/bedensel-engel-ortopedik-engel/>

<http://notoku.com/tuketici-psikografik-ozellikleri/>

<http://www.radikal.com.tr/saglik/1-milyari-askin-insan-engelli-1078226/>

http://www.rehabilitasyon.com/ct/Engel_Turleri

<http://www.haberler.com/turkiye-bedensel-engelliler-federasyonu-spor-6909903-haberi/>

http://www.ajansspor.com/engelliler/Genel/h/20100511/spor_yapmalarina_engel_ol_madi.html

<http://www.istanbulkenthaber.com/istanbul/ozel-cocuklardan-muhtesem-eserler-h6545.html>

<http://www.notdelisi.com/bedensel-engellilerin-ulasim-sorunlari-59117/>

<http://www.sporbul.com/spor/y/3983/kendi-engelli-ama-ona-engel-yok.html>

<http://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=2663>

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18617>

<http://www.etkinlikistanbul.net/engelenemeyenler-engelsiz-yasam-tiyatrosu.html>

<http://haber.star.com.tr/guncel/hem-ihtiyac-hem-siklik-tasarimlari/haber-868932>

http://www.academia.edu/1182313/Kamusal_Alanda_Bedensel_Engelliler_%C4%B0%C3%A7in_S%C4%B1hhi_Tesisat_Gere%C3%A7leri_Tasar%C4%B1m%C4%B1_ve_%C3%96nerileri._Design_Criteria_Of_Sanitaryware_For_The_Usage_Of_Disabled_And_Aged_in_Public_Restrooms_

<http://www.nisanyansozluk.com/?k=serebral>

<http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/ozel-saglik-sorunu-olan-cocuklara-yonelik-giysiler.html>

<http://www.milliyet.com.tr/eleleyiz-festivali-ne-unluler-de-pembenar-detay-editorunsectikleri-2447268/>

<https://bigumigu.com/haber/engelleri-asan-yaratıcı-teknolojiler-ve-kampanyalar-bigumigu-da-2016/>

<http://www.ozelegitimsitesi.com/fiziksel-engelliler/dogustan-olan-ozurler.html>

<https://www.haberler.com/engelli-cocuk-astronot-kiyafetleri-sayesinde-6840459-haberi/>

<http://www.hurriyet.com.tr/egengellilere-ozel-tasarim-giysiler-25714039>

<https://www.pusulahaber.com.tr/engellilere-ozel-tasarim-kiyafetler-588242h.htm>

<https://www.pusulahaber.com.tr/engellilere-ozel-tasarim-kiyafetler-588242h.htm>

<http://www.sonbisey.com/erken-tani-icin-ms-multipl-skleroz-hastaliginin-belirtilerini-ogrenin/>

<http://labmedya.com/stephen-hawkingin-doktora-tezi-yayinlandi>

<https://www.newscientist.com/article/2053929-a-brief-history-of-stephen-hawking-a-legacy-of-paradox/>

<https://fotogaleri.haberler.com/dogustan-kolsuz-ve-bacaksiz-olarak-dogan-adam/>

<http://www.izmirbsbspor.org/Haber/4488/ILK-RAKIP-GALATA>

<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/472/6833/engelliler-milli-takim-kampinda.aspx>

<https://tgb.gen.tr/turkiye/ampute-milli-takimimiz-finalde-25157>

<http://www.olimpikbranslar.com/portfolio/masa-tenisi-paralimpik/>

<http://www.marmaragazetesi.com/aysegulun-río-paralimpik-oyunlarinda-madalya-sovu-devam-ediyor-101068h.htm>

<http://www.fanatik.com.tr/2017/12/05/nazmiye-yine-kursude-1335294>

<http://www.hurriyet.com.tr/paralimpik-yuzucu-beytullah-eroglu-dunya-sampiy-40667728>

<https://www.birgun.net/haber-detay/engelli-bireyler-icin-kultur-ve-sanat-hayatina-erisim-istanbul-modern-de-tartisildi-92911.html>

<http://bodrumkapak.com/?a=oku&id=2518>

<http://academilist.com/frida-kahlonun-huzunlu-hayati/>

<http://www.paratripost.net/bedensel-engellilerin-yeni-bransi-eskrim/>

<https://www.engelliler.biz/forum/protez-amp-ortez-amp-dafo-amp-afo-amp-kafo/56497-parmak-protezi-konusunda-bilgisi-olan-var-mi.html>

<http://www.tekerleklisandalyedunyasi.com/poylin-banyo-ve-tuvalet-sandalyesi-p618>

<http://platinmed.com/koltuk%20degnegi-ve-yurutecler>

<http://alisveris.engelliler.biz/merdiven-inme-cikma-cihazı>

<https://tr.pinterest.com/pin/712765078495400302/>

<https://tr.pinterest.com/pin/197876977348519618/>

<https://tr.pinterest.com/pin/402087072954397151/>

<https://tr.pinterest.com/pin/395331673509837424/>

<https://tr.pinterest.com/pin/486177722263942564/>

<https://tr.pinterest.com/pin/416371928021713406/>

<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/stil/hangi-vucut-tipi-hangi-elbiseyi-giymeli-40480666>

<https://www.fitekran.com/hangi-vucut-tipine-sahipsiniz/>

<https://www.gzt.com/hayat/tommy-hilfiger-engelli-insanlar-icin-yeni-bir-giyim-tarzi-olusturuyor-3334655>

<https://www.pusulahaber.com.tr/engellilere-ozel-tasarim-kiyafetler-588242h.htm>

<https://www.gzt.com/hayat/tommy-hilfiger-engelli-insanlar-icin-yeni-bir-giyim-tarzi-olusturuyor-3334655>

<https://turkish.alibaba.com/product-detail/ergobaum-newest-crutches-on-the-market-top-quality-50005845730.html>

<https://www.cnnturk.com/magazin/iste-dunyanin-en-kisa-boylu-modeli?page=3>

<http://bianet.org/bianet/toplum/156753-bu-magazada-engelliye-engel-yok>

<http://bianet.org/bianet/toplum/156753-bu-magazada-engelliye-engel-yok>

<https://blogvecindad.com/pro-infirmis-porque-quien-es-perfecto/>

www.today.com/parents/target-launches-adaptive-clothing-special-needs-children-t117779

<https://www.bustle.com/p/targets-cat-jack-adaptive-clothing-line-for-kids-with-disabilities-is-a-step-toward-style-inclusion-2943009>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536312/>

<https://www.youtube.com/watch?v=9XkvmpNJ-X8>

<https://tr.pinterest.com/pin/826903181554495426/>

<https://www.hairbrasil.com/artigo/reabilitacao-feira-forum-teve-concurso-e-desfile-de-moda-inclusiva>

<https://tr.pinterest.com/pin/145663369171227247/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536156/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536271/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536285/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536062/>

<https://www.able2wear.co.uk/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536068/>

<https://tr.pinterest.com/pin/455145106078650702/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536128/>

<http://www.dailymail.co.uk/femail/article-3270482/Disabled-models-catwalk-wheelchairs-Tokyo-latest-fashion-capital-promote-diversity-runway.html>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396120398695/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536128/>

<https://www.youtube.com/watch?v=K57IcN9DWXo>

<https://www.youtube.com/watch?v=fiDCu83iJ1g>

<http://www.gazetevatan.com/ilk-tekerlekli-dans-yarismasi-yapildi-931125-yasam/>

<http://www.hurriyet.com.tr/ege/engellilere-ozel-tasarim-giysiler-25714039>

<https://aliyeyucel.blogspot.com/search/label/Engelli%20Giyimi>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396120401544/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396120401534/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536207/>

<https://tr.pinterest.com/pin/575616396119536068/>

<https://www.oddnaari.in/life/story/obsessed-with-miss-world-manushi-chhillar-here-is-the-3-feet-tall-model-you-should-know-about-126733-2017-11-21>

https://www.google.com.tr/search?rlz=1C1GGRV_trTR755TR755&ei=kwtqW9aBGIfagAbO_qpo&q=f%C4%B1t%C4%B1k+ne+demek&oq=f%C4%B1t%C4%B1k+ne+demek&gs_l=psy-ab.3..0j0i7i30k1l9.3193.4410.0.5017.5.5.0.0.0.120.564.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.5.561....0.xN4182qB9sk

<http://www.haberturk.com/yasam/haber/670837-hayati-paylasmak-icin-engel-yok#>

<http://www.hurriyet.com.tr/ik-yeni-ekonomi/once-algi-degismeli-40458472>

<http://www.egitimajansi.com/haber/turkiyede-nufusun-yuzde-12-29u-engelli-haberi-28815h.html>

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18617>

<https://www.today.com/parents/target-launches-adaptive-clothing-special-needs-children-t117779>

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/39973> (Bekçi, B. 2012. Bartın Orman Fakültesi Dergisi. Cilt: 14)

<https://www.ortholand.com.tr/ud/termoplastik-el-bilek-splinti.html>

<https://reabbrasil.com.br/proteses.html>

<http://www.incisozluk.com.tr/w/protezler-hakk%C4%B1nda-bilgisi-olanlar/>

<https://www.doktortakvimi.com/blog/otonom-sinir-sistemi>

<https://www.youtube.com/watch?v=wFL4V2DlqK8>

<https://www.rehabilitasyon.gen.tr/rehabilitasyon-ne-demek.html>

<https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2010/11/haute-couture-modann-en-ust-duzeyi.html>

<https://www.hayalmeyal.org/2018/11/erkekler-icin-vucut-tipine-gore-giyinme.html>

<http://www.womenshealth.com.tr/3-vucut-tipi-hakkinda-her-sey/>

<https://www.aksam.com.tr/guncel/2018-paralimpik-oyunlari-nedir-doodle-olan-paralimpik-nedir-ne-demek/haber-714944>

<https://www.ilkkimbuldu.com/paralimpik-olimpiyatlari-kim-duzenler-ilk-ne-zaman-yapildi/>

<https://www.engelliler.biz/forum/ozel-egitim-ogretim-ve-rehabilitasyon/173651-evde-fizik-tedavi-icin-nasil-bir-yol-izlememiz-gerek.html>

<http://www.ozelmersinyasam.com/mersin-rehabilitasyon/misyon>

<http://dergipark.gov.tr/ashd/issue/40354/482298>

<https://core.ac.uk/download/pdf/84636369.pdf>

<https://www.youtube.com/watch?v=Nl3NuwyiNhA>

<https://indigodergisi.com/2016/04/bebek-kiyafetleri-nasil-secilmeli-bebek-giyim-7-kural/>

<https://www.bebek.com/bebek-kiyafetleri-alirken-nelere-dikkat-etmek-gerekir/>

<https://www.annebebek.com.tr/annelikokulu/Bebek-Kiyafeti-Secmenin-Incelikleri/300>

<https://hthayat.haberturk.com/anne-ve-cocuk/bebek/haber/658578-bebek-giysileri-secerken-nelere-dikkat-etmeli>

https://www.ntv.com.tr/turkiye/5-adimda-ekolojik-giyim,b7EEigFzsUSktMWvG0OJrw?_ref=infinite

<http://engellilikarastirmalari.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2016/11/KONGRE-%C3%96ZET-K%C4%B0TAP.pdf>

<http://cudininsesi.com/silopide-engellilere-giysi-yardimi.html>

<https://www.youtube.com/user/ProInfirmisCH>

<http://www.newmobility.com/2015/10/adaptive-clothing/>

<https://www.gravesandrichard.com/how-one-20-year-old-paraplegic-beat-the-odds/>

<https://www.verywellhealth.com/fashionable-adaptive-clothing-1094363>

Kaynak Kişiler

Moda Tasarımcıları:

Erol ALBAYRAK, Arzu YETİŞ KOCATEPE, Alev Neslihan İPEK, Aydan YILDIRIM, Aysen ERDOĞAN, Ayşenur BEŞİKTEPE, Ahmet GÜRBÜZ, Emine KARAMAN, Gülşah ÇOLAK, Gülşah UZUN, Fatma KESER, Figen DEMİREL, İrem ŞAHİN, Mehmet Ali BENLİ, Meltem KİZEK, Neslişah YILMAZ, Neşe KAPTİ, Noyan ŞAHİN, Ozanay ÇETİNKAYA, Semih DOĞRUER, Sinem GÜNGÖR, Yelda KÖKEN, Züleyha ALDIĞ,

Bedensel Engelli Bireyler:

Ali Ekber AĞKOYUN, Sosyal Hizmetler çalışanı, TOFD. İstanbul.

Alper GÜNEY, Sosyal Hizmetler, çalışanı, İstanbul.

Niyazi ASLAN, Sosyal Hizmetler çalışanı, TOFD. İstanbul.

Leyla Gökalp KOCA, Sosyal Hizmetler çalışanı, TOFD. İstanbul.

Saniye ALTUNTAŞ, yatalak hasta, İstanbul.

Tekstil Sektörü:

Muharrem AKBABA, Akbaba Tekstil, İstanbul.

Celil KONUKÇU, Erkon Tekstil, İstanbul.

Ramazan ERBAY Erkon Tekstil, İstanbul.

Orbay ŞENER, Silver Med Tekstil, İstanbul.

Eğitim Uzmanları:

Gönül AÇAR, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğretim Üyesi, İstanbul.

Hülya GÜNEY, Giyim Üretim Teknolojisi Öğretmeni, İstanbul.

Ülfiye ATİLLA, Çocuk Gelişimi ve Anaokulu Öğretmeni, İstanbul.

Ebru NARİN, Çocuk Gelişimi ve Özel Eğitim Öğretmeni, İstanbul.

Dilara BOZ, Sosyal Hizmetler Çalışanı, TOFD, İstanbul.

Funda TEPE, Fizyoterapist, Başak Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul.

Köşe Yazarı

Ayşegül Domaniç YELÇE, Hürriyet Gazetesi.

ÖZGEÇMİŞ

ADI VE SOYADI : Züheyla ASLAN
DOĞUM YERİ VE TARİHİ : Akçadağ 1969
E-MAIL : aslansuheyla34@hotmail.com
ADRES : İstanbul / Türkiye
TELEFON (CEP) : 0537 818 64 09

EĞİTİM

1997 - Lisans: Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, ANKARA.

YABANCI DİL

İngilizce

İŞ TECRÜBESİ

Haziran 2016 - Halen, İstanbul Geleneksel Türk Sanatları Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi / İSTANBUL. Giyim Üretim Teknolojisi Öğretmenliği.

Temmuz 2012 – Haziran 2016 Hadımköy Mesleki Eğitim Merkezi / İSTANBUL. Giyim Üretim Teknolojisi Öğretmenliği.

Ekim 2008 - Haziran 2014 Gelişim Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu / İSTANBUL. Bilgisayarlı Kalıp Eğitimi Öğretmenliği.

Ekim 2010 - Temmuz 2015 İSMEK Çolpan İlhan Moda Tasarım Okulu / İSTANBUL. Bilgisayar Destekli Giysi Tasarımı Öğretmenliği.

Nisan 1998 - Temmuz 2012 Sultan Selim Kız Teknik ve Meslek Lisesi / İSTANBUL. Giyim Üretim Teknolojisi Öğretmenliği.

Eylül 1999 - Temmuz 2005 Aspol Tekstil / İSTANBUL.